

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΟΥΝΤΑ.

Ὁ τελευταῖον δημοσιευθεὶς γενικὸς λογαριασμὸς τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἀνήκει εἰς τὸ ἔτος 1867. Αἱ σχετικαὶ οὕτως ἐργασίαι τοῦ κλάδου τούτου τῆς Κυβερνήσεως καθυστεροῦσιν μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ, ὥστε ἐγείρεται τὸ ζήτημα, ἂν εἰς τὴν ἱστορίαν μᾶλλον ἀφορῶσιν ἢ τὴν ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου πρακτικὴν λειτουργίαν τῶν δημοσίων ἐν τῷ ἐθνικῷ βαλαντίῳ ἀριθμῶν. Ὅταν ἡ ἐξέλεξις διατέμνεται, σχεδὸν εἰπεῖν, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, αἱ ἐγγυήσεις τῆς πολιτικο-οικονομικῆς τοῦ παρόντος ζωῆς ἐξασθενοῦσι καὶ κατὰ μικρὸν ἐξαφανίζονται.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἐκ τῶν ὑπ' ὄψιν ἐπισήμων δημοσιεύσεων δυνάμεθα νὰ μελετήσωμεν τὸ περὶ καθυστερούντων θέμα, ἀπὸ ἐννοίας ἣτις στενῶς συνδέεται πρὸς τὰς περαιτέρω τύχας τῆς ἐπικρατείας, τῆς ὁποίας ἀναμφιβόλως ἡ κανονικὴ ἀνάπτυξις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς μεταξὺ εἰσπράξεων καὶ δαπανῶν δημοσιονομικῆς ἁρμονίας. Πόσον εἶναι τὸ θέμα σοβαρὸν, ἀποδεικνύει ἡ πληροφορία, ὅτι ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ 1833—1866 κεκανονισμένων εἰσπράξεων τοῦ δημοσίου θησαυροῦ τῆς Ἑλλάδος ἀπέμεινε κατὰ τὸ 1867 καθυστερούμενον ποσὸν δραχμῶν 63,658,264, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς τὸ ἐχθρὸν μὲν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δρ. 1,005,631 ἀπείκασται καὶ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1867 καθυστεροῦντα δρ. 652,630. Ἴδου πῶς τὰ δύο τελευταῖα ποσὰ εἰς ἀριθμὸν κατὰ τὸν περὶ ὧν πρόκειται 34 ἐτῶν :

Ἔτη	Εισπραχθέντα τῷ 1867	Καθυστερούντα τῇ 31 Δεκ. 186
1833	308,151.10γ
1834	668,488.77
1835	8.51	904,886.24
1836	1,030,443.80
1837	65.70	730,958.77
1838	160.10	753,723.71
1839	10.47	964,870.37
1840	1,267,364.48
1841	1,933,375.46
1842	96.58	2,375,553.99
1843	47.29	2,406,655.40
1844	1,716,590.52
1845	122.74	1,775,324.14
1846	26.20	2,341,127.88
1847	2,426,308.58
1848	204.26	2,334,864.50
1849	72.04	2,331,319.
1850	101.75	2,412,679.16
1851	157	2,279,387.25
1852	44.47	2,448,034.02
1853	665.72	2,349,356.21
1854	750.42	2,292,318.39
1855	165.86	2,076,766.20
1856	69.53	2,042,950.36
1857	144.60	1,784,259.03
1858	1,146.10	1,488,984.47
1859	19,249.51	4,157,193.26
1860	19,809.90	1,540,541.81
1861	43,944.54	1,839,757.34
1862	82,687.14	2,787,867.77
1863	93,746.80	1,889,328.39
1864	141,790.63	1,703,903.46
1865	389,787.15	1,985,417.23
1866	240,589.33	2,459,065.51
		2,747,783.40
	Ἔκ χαρτοσύμ.	
Ὅλον	1,005,664 δρ.	62,652,600 δρ.

Αἱ σημαντικώτεροι καθυστερήσεις, εἰάν συγκρίνωμεν τὰς τρεῖς τελευταίας δεκαετίας τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν χρονικοῦ διαστήματος, ἀνήκουσιν εἰς τὴν δευτέραν δεκαετίαν, 1847—56, ὑπολογιζόμεναι κατ' αὐτὴν εἰς 22 $\frac{3}{10}$ ἑκατομ. δραχμῶν, ἐνῶ αἱ τῆς πρώτης, 1837—46, ἀναβαίνουσιν εἰς 14 $\frac{6}{10}$ ἑκατομ. δρ. καὶ αἱ τῆς τρίτης, 1857—66, εἰς 18 $\frac{5}{10}$ ἑκατομ. δρ. Πόθεν προέκυψεν ὁ τοιοῦτος προβιβασμός τῶν ἀπὸ τοῦ 1847—56 καθυστερούντων; Ἡ σημείωσις ἰδίως ἀνήκει πρὸς τὴν ἐπομένην δεκαετίαν. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονηθῇ ὅτι, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς διαδοχικῆς κατὰ πᾶν ἔτος ἀποκεκλεισμένων χρήσεων εἰσπράξεως, ἡ ἀρχικὴ ποσότης τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1847—56 καθυστερούντων ὑπῆρξε πολὺ μείζων τῆς κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1867 ἀνωτέρω ἐκτεθείσης.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι μεγάλην ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀσχεῖ ἐπιρροὴν ἢ πάντως δραστηριώτερον κατὰ τὰ πλησιέστερα τῶν ἐτῶν ἐνεργουμένη εἰσπραξις, ὡς μαρτυροῦσι τὰ πορίσματα αὐτῆς ἐν ἔτει 1867, διότι ἐνῶ ἐκ τῶν μέχρι τοῦ 1858 χρήσεων μόλις εἰσπράχθησαν δεκάδες τινες καὶ ἑκατοντάδες δραχμῶν, ἐκ τῶν χρήσεων τῶν ἐτῶν 1859—66 εἰσπράχθη πλέον τοῦ ἑκατομμυρίου. Ἐν τούτοις τὸ κύριον τῆς μεγάλης τῶν καθυστερούντων ἐντάσεως κατὰ τὰ ἔτη 1847—56 ἀνήκει εἰς γενικωτέρους λόγους, διὰ τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται ἡ σύγκρισις τῶν μέχρι τοῦ 1866 δεδομένων πρὸς τὰ ἀπὸ τῶν κατόπιν νεωτάτων ἐτῶν πορίσματα, τὰ ὁποῖα πρέπει ἐπὶ μακρὸν δυστυχῶς χρόνον νὰ περιμείνωμεν ἐκ τοῦ Δημοσίου Λογιστηρίου. Ἐὰν ἐβεβαιούτο καὶ ἐκ τῶν προσδοκωμένων γενικῶν λογαριασμῶν σταθερὰ ἡ τάσις πρὸς ἐλάττωσιν τῶν καθυστερούντων, θὰ ἦτο σημεῖον ἀσφαλές τῆς κατὰ μέσος ἐπιγενομένης οἰκονομικῆς πείρας, ὅσον ἀπὸ τὴν ἐπιπλοῦτον διάθεσιν τῶν δημοσίων προσόδων καὶ τὴν ἀρκυροῦν εἰσπραξίν αὐτῶν. Τοιαύτη ἐλπίς δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀνωτέρα τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν τῷ ἔθνει

ήθικο-οικονομικῶν δυνάμεων. Ἐὰν οἱ κακοὶ ὀφειλέται πολλαπλασιάζωνται εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς ἀπείρου νεότητος, ἀνδρῶνται καὶ τὰ ἔθνη ὅπως καὶ τὰ άτομα, ἵνα καὶ δανεισταὶ καὶ ὀφειλέται ὧσιν ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ κρείττονες (1).

Αἱ γενόμεναι κατὰ τὸ ἔτος 1867 εἰσπράξεις ἐσοδῶν, ἀναγομένων εἰς τὰς ὑπὸ ἐξέτασιν 34 χρήσεις (1833—1866), δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἀφορᾷ δημόσια ἐσοδα καὶ παρήγαγε 981,854 δρ., ἡ δὲ ἐκκλησιαστικὰ ἐσοδα καὶ παρήγαγε 23,582 δρ., τὸ ὅλον ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι, δρ. 1,005,664. Ἐπὶ τῆς πρώτης κατηγορίας ἡ σημαντικωτέρα εἰσπραξις προέρχεται ἐξ ἐγγείων φόρων (405,884 δρ.), κατόπιν τῶν ὁποίων ἔρχονται, ἐν τῇ ἐπομένῃ τάξει, ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φόρος (131,298 δρ.), τὰ δικαστικὰ ἐξοδα (68,239 δρ.), τὰ χρέη ἐκ προικοκτησιῶν (46,356 δρ.), ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων φόρος (41,196 δρ.), τὰ χρέη ἐκ πωλήσεως φθαρτῶν κτημάτων (38,783 δρ.), ὁ ἐπὶ τῶν ζώων φόρος (21,569 δρ.)· τὰ λοιπὰ ἀνήκουσιν εἰς εἰδικωτέρας λεπτομερείας. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας κατηγορίας τὸ κύριον ἀνήκει εἰς τὰς ἐνοικιάσεις ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, πολυετεῖς (12,659 δρ.) καὶ μονοετεῖς (10,802 δρ.). Ἡ διεύθυνσις τῶν ἀνωτέρω εἰσπράξεων εἶναι ἐνδεικτικὴ, διότι ἀναλογεῖ πρὸς τὴν σημασίαν τῶν σχετικῶν κονδυλίων τῶν καθυστερούντων δύνανται δὲ ἐντεῦθεν νὰ συλλάβῃ τις γενικὴν ἔννοιαν περὶ τῆς κατὰ τὰ διάφορα τῆς ἐπικρατείας ἐσοδα μείζονος πρὸς καθυστέρησιν τάσεως.

Ἡ κατ' ἐπαρχίας διανομὴ τῶν ἐκ δραχ. 62,652,600 τῇ 31 Δεκεμβρίου 1867 καθυστερούντων τοῦ δημο-

(1) Κατ' ἐκθεσιν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἀπὸ 27 Ἀυγούστου 1870, τὸ μέρος τοῦ ἔτους τούτου τὰ καθυστερούντα τοῦ 1867 ἀνεξιχνίαζοντο εἰς 2,904,000 δρ. καὶ τὰ τοῦ 1868 εἰς 3,530,000. Ὑποτιθεμένης ἀκριβοῦς τῆς προχείρου ταύτης ἐξελέγξεως, ἡ ἐν τῷ κειμένῳ περὶ οἰκονομικῆς τῶν ἐθνῶν ἡλικίας παρακτῆρησις πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς πρόωρος.

σίου θησαυροῦ τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ἔποψιν, ἀξίαν πολλῆς προσοχῆς, καθόσον σχετίζεται πρὸς τὰς ἐπιτοπίους περιστάσεις τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως καὶ δύναται νὰ ἀποτελέσῃ θέμα εἰδικωτέρας κυβερνητικῆς μερίμνης. Ἴδου ἐν ποίᾳ σειρᾷ ἐκτυλίσσεται τὸ προκείμενον φαινόμενον, κατὰ τὰ διάφορα τοῦ κράτους ταμεῖα :

1. Ἡ λεία : 6,598,358 δρ. (τὰ μείζονα ποσὰ, 401,144 ἐκ τοῦ 1857 καὶ 397,303 ἐκ τοῦ 1866).
2. Ἀ τ τ ι κ ῆ 4,900,719 δρ. (τὰ μείζονα ποσὰ, 576,705 ἐκ τοῦ 1856 καὶ 544,152 ἐκ τοῦ 1855).
3. Πά τ ρ α ι : 4,607,297 δρ. (μείζονα ποσὰ, 249,998 ἐκ τοῦ 1846 καὶ 223,452 ἐκ τοῦ 1843).
4. Κ ο ρ ι ν θ ί α : 4,347,527 δρ. (μείζ. ποσ. 270,415 ἐκ τοῦ 1852 καὶ 207,179 ἐκ τοῦ 1842).
5. Κ α λ ἄ μ α ι : 4,270,573 δρ. (453,179 ἐκ τοῦ 1862 καὶ 265,765 ἐκ τοῦ 1866).
6. Λ α κ ε δ α ἰ μ ω ν : 3,671,025 δρ. (270,318 ἐκ τοῦ 1843 καὶ 232,466 ἐκ τοῦ 1841).
7. Ν α υ π λ ί α : 2,808,269 δρ. (188,764 ἐκ τοῦ 1842 καὶ 160,949 ἐκ τοῦ 1846).
8. Τ ρ ι φ υ λ ί α : 2,427,449 δρ. (137,609 ἐκ τοῦ 1863 καὶ 119,289 ἐκ τοῦ 1849).
9. Ὀ λ υ μ π ί α : 2,286,464 δρ. (183,101 ἐκ τοῦ 1853 καὶ 148,667 ἐκ τοῦ 1854).
10. Κ α λ ἄ β ρ υ τ α : 2,075,932 δρ. (136,335 ἐκ τοῦ 1848 καὶ 129,434 ἐκ τοῦ 1849).
11. Μ ε α ν τ ι ν ε ἰ α : 1,848,301 δρ. (101,394 ἐκ τοῦ 1847 καὶ 94,904 ἐκ τοῦ 1853).
12. Β ὀ ν ι τ σ α : 1,846,390 δρ. (121,382 ἐκ τοῦ 1834 καὶ 102,392 ἐκ τοῦ 1852).
13. Π α ρ ν α σ ί ς : 1,789,553 δρ. (147,643 ἐκ τοῦ 1848 καὶ 142,606 ἐκ τοῦ 1847).
14. Π υ λ ί α : 1,755,450 δρ. (119,968 ἐκ τοῦ 1863 καὶ 103,230 ἐκ τοῦ 1844).

15. Γόρτυς: 1,507,910 δρ. (124,416 ἐκ τοῦ 1866 καὶ 107,090 ἐκ τοῦ 1862).
16. Μεσολόγγιον: 1,223,815 δρ. (152,140 ἐκ τοῦ 1855 καὶ 112,346 ἐκ τοῦ 1849).
17. Λεβαδεία: 1,054,485 δρ. (106,811 ἐκ τοῦ 1842 καὶ 69,544 ἐκ τοῦ 1834).
18. Φθιώτις: 1,024,955 δρ. (117,393 ἐκ τοῦ 1841 καὶ 85,127 ἐκ τοῦ 1866).
19. Λοκρὶς: 1,004,679 δρ. (150,523 ἐκ τοῦ 1841 καὶ 97,813 ἐκ τοῦ 1861).
20. Αἰγιάλεια: 915,900 δρ. (68,633 ἐκ τοῦ 1846 καὶ 64,278 ἐκ τοῦ 1847).
21. Θῆβαι: 874,358 δρ. (114,088 ἐκ τοῦ 1862 καὶ 79,294 ἐκ τοῦ 1861).
22. Κυνουρία: 634,344 δρ. (69,874 ἐκ τοῦ 1848 καὶ 40,435 ἐκ τοῦ 1853).
23. Χαλκίς: 557,609 δρ. (74,590 ἐκ τοῦ 1852 καὶ 57,206 ἐκ τοῦ 1851).
24. Ἐπίδαυρος Λιμηρά: 354,309 δρ. (66,796 ἐκ τοῦ 1862 καὶ 41,111 ἐκ τοῦ 1866).
25. Τριχωνία: 550,705 δρ. (49,452 ἐκ τοῦ 1862 καὶ 39,214 ἐκ τοῦ 1835).
26. Μεγαρίς: 538,778 δρ. (54,162 ἐκ τοῦ 1864 καὶ 48,434 ἐκ τοῦ 1862).
27. Ναυπακτία: 522,812 δρ. (37,809 ἐκ τοῦ 1854 καὶ 35,044 ἐκ τοῦ 1851).
28. Σύρος: 446,474 δρ. (33,773 ἐκ τοῦ 1852 καὶ 30,767 ἐκ τοῦ 1855).
29. Μεγαλοπούλις: 440,110 δρ. (37,841 ἐκ τοῦ 1848 καὶ 33,250 ἐκ τοῦ 1866).
30. Θήρα: 416,655 δρ. (29,370 ἐκ τοῦ 1861 καὶ 27,189 ἐκ τοῦ 1847).
31. Σπέτσαι: 404,544 δρ. (308,064 ἐκ τοῦ 1851 καὶ 33,384 ἐκ τοῦ 1866).

32. Ὑδρα: 366,793 δρ. (38,544 ἐκ τοῦ 1850 καὶ 35,739 ἐκ τοῦ 1842).
33. Δωρίς: 352,386 δρ. (30,977 ἐκ τοῦ 1841 καὶ 21,389 ἐκ τοῦ 1842).
34. Νάξος: 248,074 δρ. (23,765 ἐκ τοῦ 1855 καὶ 20,822 ἐκ τοῦ 1853).
35. Εὐρυτανία: 189,034 δρ. (31,915 ἐκ τοῦ 1866 καὶ 18,874 ἐκ τοῦ 1865).
36. Γόθειον: 177,963 δρ. (20,213 ἐκ τοῦ 1866 καὶ 16,414 ἐκ τοῦ 1865).
37. Βάλτος: 159,400 δρ. (54,548 ἐκ τοῦ 1862 καὶ 29,631 ἐκ τοῦ 1866).
38. Κέα: 92,451 δρ. (26,505 ἐκ τοῦ 1861 καὶ 18,177 ἐκ τοῦ 1862).
39. Καρυστία: 87,498 δρ. (17,751 ἐκ τοῦ 1861 καὶ 13,370 ἐκ τοῦ 1862).
40. Μήλος: 86,306 δρ. (10,989 ἐκ τοῦ 1856 καὶ 10,424 ἐκ τοῦ 1854).
41. Ἄνδρος: 68,820 δρ. (9,582 ἐκ τοῦ 1848 καὶ 8,451 ἐκ τοῦ 1847).
42. Τήνος: 58,816 δρ. (5,798 ἐκ τοῦ 1839 καὶ 3,453 ἐκ τοῦ 1853).
43. Κέρκυρα: 45,167 δρ. (39,045 ἐκ τοῦ 1865 καὶ 6,122 ἐκ τοῦ 1866).
44. Ἰθάκη: 33,690 δρ. (33,359 ἐκ τοῦ 1865 καὶ 331 ἐκ τοῦ 1866).
45. Σκόπελος: 27,740 δρ. (2,476 ἐκ τοῦ 1866 καὶ 2,361 ἐκ τοῦ 1854).
46. Κήθουρα: 21,646 δρ. (21,543 ἐκ τοῦ 1865 καὶ 102 ἐκ τοῦ 1866).
47. Ζάκυνθος: 8,467 δρ. (6,134 ἐκ τοῦ 1866 καὶ 2,283 ἐκ τοῦ 1865).
48. Λευκάς: 5,250 δρ. (2,935 ἐκ τοῦ 1865 καὶ 2,315 ἐκ τοῦ 1866).

49. Κεφαλληνία: 1,250 δρ. (740 ἐκ τοῦ 1865 καὶ 540 ἐκ τοῦ 1866).

50. Παξοί: 791 δρ. (423 ἐκ τοῦ 1866 καὶ 368 ἐκ τοῦ 1865).

Ἐν τῇ ἡγουμένη κατατάξει λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ δύο ἀνώτεροι παρ' ἐκάστῳ ταμείῳ ἐνιαύσιαι καθυστερήσεις τῶν δημοσίων εἰσπράξεων. Ἐὰν διὰ τοῦ μέτρου αὐτῶν ἐπισκοπηθῇ τὸ ἀπὸ 1833 μέχρι 1866 χρονικὸν διάστημα, παρατηροῦμεν ὅτι ἐπὶ 34 ἐτῶν τὰ 25 διατελοῦσιν εἰς ἔντασιν καθυστερήσεως καὶ ὅτι μεταξὺ τῶν 25 τούτων ἐτῶν αἱ ἀπαριθμηθεῖσαι 100 περιπτώσεις τῆς μείζονος καθυστερήσεως διανέμονται ὡς ἐξῆς :

Ἔτη	Καθυστερήσεις	Ἔτη	Καθυστερήσεις	Ἔτη	Καθυστερήσεις
1834	2	1847	5	1855	4
1835	1	1848	5	1856	2
1839	1	1849	3	1857	1
1841	3	1850	1	1861	5
1842	5	1851	3	1862	9
1843	2	1852	4	1863	2
1844	1	1853	5	1864	1
1846	3	1854	4	1865	4
				1866	18

Βεβαίως αἱ πλείονες τοῦ 1866 καθυστερήσεις (18) ἐξηγοῦνται ἐν μέρει ἐκ τῆς προσεγγίσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ἔτος τοῦ λογαριασμοῦ 1867. Ἡ δευτέρα θέσις ἀνήκει εἰς τὰ ἔτη 1865 καὶ 1862 (ἀνὰ 9 καθυστερήσεις), ἡ τρίτη εἰς τὰ ἔτη 1861, 1853, 1848 καὶ 1847 (αἱ 5 καθυστερήσεις), ἡ τετάρτη εἰς τὰ ἔτη 1855, 1854, 1852 καὶ 1841 (ἀνὰ 4 καθυστερήσεις) κλπ. Παραλειπομένου τοῦ ἔτους 1866, ὁ ἀπομένων χρόνος εἰς ἔντασιν καθυστερήσεων διαιρεῖται εἰς τρεῖς ὀκταστίας, ἐξ ὧν ἡ πρώτη περιλαμβάνει 20 μείζονας καθυστερήσεις, ἡ δευτέρα 30, καὶ ἡ τρίτη 33. Ἐπὶ τοῦ ὅλου οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἔχουσι τι ξηρόν. Ἄρκει ὁμως νὰ συνδυασθῶσι πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ ἔθνους

ἱστορίαν, ἵνα ἐμφυχωθῶσι. θὰ ἀποδειχθῇ τότε, μίαν ἐπιφορὰν, ὁ στενὸς πάντοτε μεταξὺ πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς σύνδεσμος. Ὅταν χαλαροῦται ἡ πολιτεία καὶ τὰ ἐλατήρια αὐτῆς παραλύονται. Ὅταν δὲ συλλέγη τὰς ἐαυτῆς δυνάμεις, ἡ δημοσιονομικὴ μηχανὴ βαδίζει, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ Κράτους μηχαναὶ, εὐθὺ πρὸς τὸν σκοπὸν χωρὶς λειποτάκτας, — ἀνθρωποειεῖναι οὕτοι, ἰδέαι ἡ χρήματα.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ;

Γ'.

Ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία ἐτελειοποίησε τὴν ἠθικὴν προσφέρουσα στερεὰς βάσεις ἐκτιμήσεως μεγάλου ἀριθμοῦ αἰσθημάτων, πράξεων καὶ ἔξεων, τὰς ὁποίας ἡ πρόληψις εἶχε κακῶς κατατάξει. Πρόοδος ἀξία λόγου ἐν τῇ ἠθικῇ ἐστὶν ἡ πλήρης ἀποκατάστασις τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας καὶ ἡ κτήσις συνόλου γνώσεων θετικῶν ἐπιτρεπουσῶν τὸ διακρίνειν ἀσφαλῶς τὴν ὠφέλιμον ἐνεργητικότητα ἀπὸ τὴν βλαβερὰν, καὶ τὸ ἀποδίδειν εἰς ἀμφοτέρας τὸ ἐπιβάλλον ἐκάστη μέρος ἐκ τῆς δημοσίας ὑπολήψεως. Ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀλληλεγγύης τῆς συνδεούσης τὰ συμφέροντα τῶν διαφόρων μερίδων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀποτελεῖ προσέτι ἀπειρον ἠθικὴν πρόοδον, διότι, ἀποκαλύπτουσα πᾶν ὅτι ἔχουσι παράλογον αἱ ἐθνικαὶ ἀντιπάθειαι καὶ ἀντιζηλῖαι, δεικνύουσα ὅτι ταῦτα εἰσὶν αἰσθήματα τυφλὰ καὶ ἀνάξια πεπολιτισμένων ἀνθρώπων, μ' ὅλον ὅτι ἡ πολιτικὴ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀγυρτεία τὰ ἐκόσμησαν διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατριωτισμοῦ, οὐσιωδῶς ἐξησθέτισεν ἐν τῷ πνεύματι τῶν μᾶλλον ἰσχυουσῶν τάξεων τὰς πρὸς τὸν πόλεμον ὠθούσας διαθέσεις, καὶ προητοίμασεν οὕτω διὰ τὸ μείλιον τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ συστήματος μεγάλων διαρκῶν στρατῶν, οἵτινες εἰσὶ μία τῶν ἰσχυροτέρων αἰτιῶν τῆς ἀθλιότη-

τητος τῶν λαῶν, ἐπομένως δὲ ἀπασῶν τῶν ἐξασθενήσεων, ἀπασῶν τῶν ἠθικῶν ἀταξιῶν τῶν συνοδευουσῶν τὴν κακοδαιμονίαν ταύτην. Ἐτέρα ἀξία λόγου τελειοποιήσις, τὴν ὁποίαν ἡ ἠθικὴ ὀφίλει εἰς τὰ διαδοθέντα ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας φῶτα, συνίσταται εἰς τὰ μέσα τὰ ὑπὸ ταύτης χωρηγούμενα πρὸς ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῆς σχετικῆς ἀξίας τῶν διαφόρων τοῦ πλοῦτου χρήσεων. Οὕτω, ἐπὶ παραδείγματος, ἡ ἀσωτεία καὶ ἡ ἐπίδειξις, αἱ τόσον συχνῶς ἐγκωμιασθεῖσαι, διότι συνεχέοντο μετὰ τῆς γενναιοδωρίας καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας, καὶ πρὸ πάντων διότι ὑπετίθεντο εὐνοϊκαὶ εἰς τὴν ἐνεργητικότητα τῆς βιομηχανίας, ἐξωρίσθησαν ὀριστικῶς διὰ τῶν Οἰκονομολογικῶν ἀποδείξεων εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀλεθρίων καὶ ἐπομένως φαύλων ἔξεων, ἐνῶ ἡ οἰκονομία, ἡ συχνότατα δυσφημισθεῖσα ὡς ἐνδείξις ἐγωϊσμοῦ ἢ φυλαργυρίας, καὶ προσέτι διότι ὑπετίθετο ὅτι αἱ ἀποταμιευθεῖσαι ἀξίαι ἦσαν τροφὴ ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, κατετάχθη ὀριστικῶς μετὰ τῶν ἔξεων τῶν ὠφελιμωτέρων εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἐπομένως τῶν ἐναρετωτέρων. Ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία κατέστησεν ὄλως ἐναργῆ ἀλήθειαν, ἣτις εἰσέτι φαίνεται γενικῶς ἀγνοουμένη ὑπὸ τῶν πλείστων πολιτευομένων, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἔξις τῆς ἐπιδείξεως ἢ τῶν δαπανῶν τῆς πολιτείας, ἀντὶ νὰ πορίζη πλείω τέρων τροφὴν εἰς τὴν βιομηχανίαν ἢ τὴν ἐργασίαν, τείνει, ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἰς τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν ἐξουδένωσιν τοῦ δυναμένου νὰ τηρήσῃ αὐτὰς ἐν ἐνεργείᾳ, διότι ἀξία οἰκονομηθεῖσα καὶ καταναλωθεῖσα παραγωγικῶς ἐν βιομηχανίᾳ τινὶ ἐπιχειρήσει πορίζει ταῖς ἐργατικαῖς τάξεσιν ἀπέριως πλείονα ἐργασίαν καὶ μέσα ὑπάρξεως ἀφ' ὅσα δύναται νὰ πορίσῃ αὐτοῖς ἴση ἀξία καταναλωθεῖσα ἀπαραγωγῶς ἐν συμποσίῳ τινί, χορῶ, ἑορτῇ ἢ ἄλλῃ οἰαδήποτε δαπάνῃ τοῦ αὐτοῦ εἶδους· διότι, κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν, ἡ καταναλωθεῖσα ἀξία παρέχει τὴν αὐτὴν χρῆσιν εἰς τοὺς ἐργάτας τοσάκις ὡσάκις ἐκ νέου παράγεται,

ὅπερ δύναται νὰ ἐκτελεῖται ἐπ' ἀπειρον, ἐνῶ, καταναλωθεῖσα ἀπαραγωγῶς, ἐξαφανίζεται διὰ παντὸς ἄφοῦ προσέφερε τὰ αὐτὰ μέσα ἐργασίας ἀπαξμόνον.

Ἡ μεγίστη πρόοδος, τὴν ὁποίαν αἱ ἠθικαὶ ἐπιστῆμαι ὀφείλουσιν εἰς τὰς ἐρεῦνας τῶν οἰκονομολόγων, συνίσταται ἐν τῇ τελειοποιήσει τῆς ιδέας τῆς ἐλευθερίας.

Πρὸ πολλοῦ χρόνου ἡ ἐλευθερία ἐστὶ τὸ ἀντικείμενον πρὸς ὃ στρέφεται ἡ προσοχὴ μεγάλου μέρους τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν· ἀλλ' οἱ λαοὶ οὗτοι τὴν ἐπιζητοῦν ὡς ἐξ ἐνστίκτου, καὶ χωρὶς νὰ διακρίνωσι καθαρῶς οὔτε ὅ,τι τὴν ἀποτελεῖ, οὔτε τοὺς ἀναγκαίους ὅρους πρὸς διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Ἐπεφυλάσσετο εἰς τὴν Πολιτικὴν Οἰκονομίαν ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἐλευθερία ἐστὶ τὸ ἰσάξιον τῆς ἀποτελεσματικῆς δυνάμεως, καὶ ὅτι καθιστάμεθα ἐλευθερώτεροι καθόσον ἐπιτυγχάνομεν εἴτε νὰ ἐκτείνωμεν τὴν ἐξουσίαν μας ἐπὶ τῶν φυσικῶν ὀργάνων, εἴτε νὰ υποτάσσωμεν καλλίτερον τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἐνεργητικότητα εἰς τὰς διευθύνσεις τὰς δυναμένας νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὴν ὅσον ἐνεστὶ περισσοτέραν δυνάμιν· τοιοῦτοτρόπως δυνάμεθα νὰ ἐλαττώσωμεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ ἐμπόδια τὰ ἀντιτασσόμενα εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἀναγκῶν μας, εἰς τὴν γόνιμον χρῆσιν καὶ τὴν τελειοποίησιν τῶν φυσικῶν, διανοητικῶν καὶ ἠθικῶν μας δυνάμεων, ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ τὴν ἐπέκτασιν (*diffusion*) τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς.

Τὰ ἐμπόδια ταῦτα ἀπαντῶνται εἴτε ἐν τοῖς πράγμασιν, εἴτε παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Ἀποστολὴν ἔχει ἡ βιομηχανία νὰ νικήσῃ τὰ πρῶτα, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡδυνήθη, ἐπὶ παραδείγματος, νὰ καθυποτάξῃ καὶ πολλαπλασιάσῃ τὰ γένη τῶν ζώων τῶν ἡμῖν ὠφελίμων, περιορίζουσα τὴν ἀνάπτυξιν τῶν εἰς ἡμᾶς βλαβερῶν, ν' ἀντικαταστήσῃ, ἐπὶ μεγάλου τῆς γῆς μέρους, εἰς τὰ διάφορα εἶδη φυτῶν τὰ ὁποῖα καλύπτουσιν αὐτὴν ἀνευ ὠφελείας δι' ἡμᾶς, τὰ φυτὰ τὰ δυνάμενα κάλλιον νὰ εὐχαριστήσωσι τὰς ἀνάγκας ἡ-

μῶν, νὰ νικήσῃ τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας οἱ ποταμοί, τὰ ὄρη, τὸ ἄπειρον τῶν θαλασσῶν ἀντιπάττουσιν εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν κτλ. κτλ. Ὅσον διὰ τὰ ἐμπόδια τὰ προερχόμενα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, — ἐκ τῆς ἀμαθείας του, τῶν παθῶν του, τῆς πλεονεξίας του, τῆς κλίσεώς του εἰς τὸ καθυποτάσσειν τοὺς ὁμοίους του, καὶ δεσπόζειν αὐτῶν — ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ξένη εἰς τὴν μετρίασιν αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν συντελεῖ εἰς τοῦτο εἰμὴ ἐμμέσως καὶ παρέχουσα τὰ ἀπαραίτητα μέσα ὥστε τὰ φῶτα νὰ δύνανται ν' αὐξάνωσι καὶ νὰ διαδίδωνται. Ὅπως-δήποτε, τὰ ἐμπόδια τῆς τελευταίας ταύτης τάξεως ἐξασθενοῦσι καθόσον μανθάνομεν νὰ προβλέπωμεν καλλίτερον ὄλας τὰς ἐγγὺς ἢ μεμακρυσμένας συνεπείας τῶν πράξεών μας ἢ τῶν ἐξεῶν μας καὶ νὰ συμμορφώνωμεν κάλλιον τὴν διαγωγὴν μας μὲ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ προορατικοῦ αὐτοῦ — καθόσον ὡσαύτως διαδίδονται τὰ αἰσθήματα τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἕκαστος δὲ αἰσθάνεται ἑαυτὸν μᾶλλον διατεθειμένον ν' ἀνθίσταται θαρραλέως εἰς πᾶσαν βίαν, εἰς πᾶσαν ἄδικον προσβολὴν κατὰ τοῦ προσώπου του καὶ τῆς ἰδιοκτησίας του, καὶ νὰ σέβηται εὐλαβῶς τὰ αὐτὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων.

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ὄρων τούτων ἐπεταί ὅτι ἡ ἐλευθερία τῶν ἐθνῶν μεγεθύνεται καθόσον καθίστανται βιομηχανικώτερα, μᾶλλον πεφωτισμένα καὶ ἠθικώτερα, ὅτι ἐπομένως ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς προόδου των ὑπὸ διαφόρους σχέσεις, καὶ ὅτι ἐπιματαίφ ἡθελον ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι ἐλευθερώτερα ἀφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπει ἡ κατάστασις τῆς βιομηχανίας των, τῶν φῶτων των καὶ τῶν ἠθῶν των.

Ἐκ τῆς ἀπορίας τοῦ 1789 (λέγει ὁ *Ambroise Clément*) τὸ Γαλλικὸν ἔθνος ἐγένετο πολλάκις κύριον τοῦ κυβερνητικοῦ του συστήματος, καὶ, μ' ὄλον ὅτι αἱ γενικότεραι κλίσεις του ἦσαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν, αἱ ψευδεῖς ἰδέαι τὰς ὁποίας, ὡς πρὸς τοῦτο, εἶχε παραδεχθῆ δὲν τῷ ἐπέτρεψαν

νὰ ἐπιτύχῃ τὸν καταρτισμὸν θεσμῶν καταλλήλων πρὸς εὐδῶσιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Οἱ πλείστοι τῶν πολιτικῶν μας ἐθεώρησαν πάντοτε τοὺς κυβερνητικοὺς θεσμοὺς ὡς τὰ κύρια καὶ σχεδὸν τὰ μόνα ὄργανα τῆς ζωῆς τῶν κοινωνιῶν, ὡς τὰς δυνάμεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ὀφείλου νὰ περιμένωσι τὴν ὠθησιν καὶ νὰ ἀποδέχωνται τὴν διεύθυνσιν ἐν ἀπάταις ταῖς ἐμφανίσεσι τῆς ἐνεργητικότητός των. Προκατηληγμένοι ὑπὸ τοῦ παραδείγματος ἀνθρώπων τινῶν, τοὺς ὁποίους οἱ ἱστορικοὶ μᾶλλον εὐαρεστοῦνται ν' ἀναφέρωσιν ὡς μεγάλους πολιτικοὺς ἀνδρας, διότι ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχωσιν ὥστε νὰ ὑπερσχύσῃ ἡ θέλησίς των ἢ αἱ προσωπικαὶ των θεωρίαι, ὅσον καὶ ἂν συγχρότατα ὑπῆρξαν παράλογοι καὶ καταστρεπτικαί, ἀγόμενοι ἐνίοτε ληληθῶτως ὑπὸ κλασικῶν ἀναμνήσεων ἐπὶ τῶν θεσμῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων, ἐπὶ τῶν νομοθετικῶν συστημάτων τοῦ Λυκούργου, τοῦ Σόλωνος κτλ. ἢ ὑπὸ τῶν οὐχ' ἦττον καταλλήλων νὰ τοὺς ἀποπλανήσωσι ἰδεῶν ἀρυσθειῶν ἐν συγγράμμασι τοιούτοις ὅποια εἰσὶ τὰ τοῦ Μοντεσκιου, τοῦ Ρουσό, τοῦ Μαβλὸ καὶ τοῦ Ραῦνάλ, δὲν εἶδον ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις κοινωνίαις εἰμὴ σφάλματα ἀνίκανα νὰ ζήσωσι καὶ νὰ εὐημερήσωσιν ἀφ' ἑαυτῶν δὲν ἐνόησαν ὅτι ἡ ὑπαρξίς των καὶ ἡ πρόοδος των ἐξαρτῶνται πρὸ πάντων ἀπὸ δυνάμεις ἀτομικὰς, τῶν ὁποίων αἱ ἀρχαὶ εἰσὶν ἐν ἡμῖν αὐταῖς, οὐχὶ δὲ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ ἢ τῇ ἐνεργείᾳ τῆς δημοσίας ἐξουσίας, δυνάμεις τὰς ὁποίας ἡ Πρόνοια κατέστησε τοσοῦτον μᾶλλον ἰσχυράς, πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, ὅσον ὀλιγωτέραν ἀντίπραξιν ἀπαντῶσιν ὑπὸ τῶν νόμων ἀνθρωπίνης ἐφευρέσεως, καὶ ὅσον ἕκαστος ποιεῖται χρῆσιν αὐτῶν μετὰ πλείονος ἐλευθερίας ἐν παντί πράγματι μὴ προσβάλλοντι τὰς ἐλευθερίας τοῦ ἄλλου ὅτι ἐπομένως ἡ λογικὴ ἀποστολὴ τοῦ νομοθέτου δὲν εἶναι νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους, νὰ διεύθυνῃ τὴν ἐνεργητικότητά των, ἀλλὰ νὰ προφυλάττῃ αὐτοὺς ἀπὸ πᾶσαν προσβολὴν κατὰ τοῦ προσώπου των

ἢ τῶν συμφερόντων των, νὰ ἐξασφαλίζῃ ἐνὶ ἐκάστῳ τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν τῶν συμφυῶν αὐτῶ δυνάμεων καὶ ἐκείνου ὅπερ αὐταὶ παράγουσι.

«Οὕτω πως οἱ λαοὶ τῶν Ἀρκτῶν ἐπικρατειῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας ἐννοοῦσι τὴν δημοσίαν ἐλευθερίαν· τὴν θεωροῦν συνισταμένην εἰς τὴν ὅσον ἐνεστὶ ἐντελεστεράν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἀτομικῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργητικότητων, δηλαδὴ κατ' ἐξοχὴν ἐξαρτωμένην, δι' ἕκαστον ἄνθρωπον λαμβανόμενον ἰδιαιτέρως, ἐκ τοῦ ὅρου τοῦ σέβεσθαι τὰ αὐτὰ δικαιώματα παρὰ τοῖς ἄλλοις. Τὴν ἐλευθερίαν δὲν ἠνόησαν ποτὲ οὕτω οἱ πολιτικοὶ ἡμῶν, οὔτε αὐτοὶ οἱ ἐπαγγελλόμενοι ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐλευθερόφρονα γνώμην. Οὗτοι ἔκρινον τὴν ἐλευθερίαν ἀρκούντως ἐδραιωμένην ἅμα ἢ νομοθετικὴ ἐξουσία, εἰς ἣν παρέιχον τὴν ἀποστολὴν τοῦ διευθύνειν τὴν κοινωνίαν καθ' ὅλα, ἐλάμβανε τὴν γένεσίν τῆς ἐν τῇ ψήφῳ τῆς πλειονότητος τοῦ λαοῦ, οἱ δὲ κανόνες, τοὺς ὁποίους ἐπέβαλλεν, ἦσαν κοινοὶ εἰς ὅλους. Ἦρκει ἢ δύναμις αὕτη νὰ φανῇ εἰς αὐτοὺς ὅτι ἦτο ἡ ἐκφρασις τῆς γενικωτέρας θελήσεως διὰ νὰ μὴ διστάζωσι νὰ θυσιάζωσιν εἰς αὐτὴν τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν. Παρατηρητέον ἄλλως ὅτι, ὅποτε πολιτικαὶ μεταβολαὶ ἀντεκατέστησαν εἰς τὴν γενικὴν θέλησιν, διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, τὴν θέλησιν μερίδος τινὸς τοῦ λαοῦ μᾶλλον ἢ ἦττον περιωρισμένης, ἢ καὶ τὴν θέλησιν ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου, ἢ παντοδυναμία τοῦ νομοθέτου δὲν διημφισθητήθη πλέον ἢ πρότερον.

« Ὑπὸ τὸ κράτος ἰδεῶν τοιούτων ἐνισχυθεισῶν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν ἄλλαις χώραις, αἵτινες εἶχον τὸ ἄδικον νὰ μᾶς μιμηθῶσι, διὰ καθολικῆς κλίσεως πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῆς κυριαρχίας καὶ τὴν ἐπιζήτησιν δημοσίων θέσεων ὡς μέσον ὑπάρξεως ἢ πλουτισμοῦ, ἀναπόφευκτον ἦτο ἵνα ἢ ἐνέργεια τῆς Κυβερνήσεως τείνῃ πρὸς αὐξήσιν. Ἀφοῦ ἐδίδετο τῷ νομοθέτῃ, οἷοσδήποτε καὶ ἂν ἦτο, ἐντολὴ ἀπεριόριστος, ὠφείλεν οὗτος νὰ ἐνασχολῆται ἀπαύστως εἰς

τὸ νὰ προσθέτῃ εἰς τὰ ἐντάλματα, εἰς τοὺς ἀναγκαίους κανόνας ὅπως ἢ κοινωνία βαδίζῃ συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν του. Τούτου ἕνεκα οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους ἢ διαδοχὴ τῶν συμβάντων ἐνέδυσεν ἀλληλοδιαδόχως μὲ τὴν ὑπερτάτην αὐτὴν ἐντολὴν, τσαύτην ἐποίησαντο εὐρεῖαν χρῆσιν αὐτῆς ὥστε ἀριθμοῦνται κατ' ἑκατοστείας χιλιάδων οἱ νόμοι ἢ οἱ κανονισμοὶ τοὺς ὁποίους μᾶς ἐπέβαλον ἐν τῷ διαστήματι ἐξήκοντα ἐτῶν.

« Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἡμέτερον κυβερνητικὸν καὶ διοικητικὸν σύστημα ἐκτῆσατο ἀναλογίας κολοσιαίας καὶ ἄνευ παραδείγματος μέχρι τοῦ νῦν ἐν οὐδεμίᾳ τοῦ κόσμου χώρα, ἐπεξέτεινεν ἀλληλοδιαδόχως τὴν ἐνεργειάν του, τοὺς κανονισμοὺς του, τὰ προσκόμματα του εἰς ἅπαντας σχεδὸν τοὺς κλάδους τῆς ἐνεργητικότητος, περιστελλὸν τὴν ἀνάπτυξιν των καὶ τὴν γωνιμότητά των κατ' ἀναλογίαν τοῦ μέρους τὸ ὅποῖον ἀφήρει ἐκ τῆς ἐλευθερίας των. Ἴνα ἐπαρκέσῃ δὲ εἰς τὴν ἀπειρίαν τῶν καθηκόντων τὰ ὁποῖα τὸ σύστημα αὐτὸ συνεπάγει ἐποπλαπλασίασε τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰς δημοσίας θέσεις εἰς τρόπον ὥστε νὰ παρέχῃ τροφὴν εἰς μεγάλον τοῦ πληθυσμοῦ μέρος ἐκ τῶν φόρων καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ οὕτω τὴν ἀνάπτυξιν φυλῶν παρασίτων ζητουσῶν νὰ ζῶσιν διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ συγκροτήσῃ ἐξ αὐτῶν δύνάμιν ἀνατρεπτικὴν ἐκ τῶν μᾶλλον ἐπικινδύνων καὶ μίαν ἐκ τῶν πρωτίστων αἰτιῶν ταραχῶν καὶ ἀταξιῶν αἵτινες καθιστῶσι παρ' ἡμῖν τὴν ἀσφάλειαν τὸσον ἀβεβαίαν.

« Ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία σπουδάζει καὶ ἀναλύει ἅπαντα τὰ στοιχεῖα διαταράξεως τὰ ἐν τοιούτῳ συστήματι περιλειόμενα, ἀποδεικνύει τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα των, δεικνύει τὸ κατάλληλον κατ' αὐτῶν φάρμακον, συνιστᾶμενον κυρίως εἰς τὴν περιστολὴν καὶ ἀπλοποίησιν τῆς κυβερνητικῆς ἐνεργείας, ἀποδιδομένης εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἐνέργειαν τῆς ἐλευθέρας ἐξασκήσεως ὅλων τῶν κλιδῶν ἔργων ἅτινα, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, εἰσὶν ἐκτὸς τῶν ἐλ-

λόγων καθηκόντων της δημοσίας εξουσίας, καὶ τὰ ὅποια αἱ κυβερνήσεις μας ἠθέλησαν νὰ διευθύνωσι, μονοπωλῶσιν ἢ ὑποβάλλωσιν εἰς κανονισμούς.

Ἐν χώρᾳ οἷα ἡ ἡμετέρα, ἐν ἣ τόσοι ἄνθρωποι κατέχονται ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ νὰ κυβερνώσιν τοὺς ὁμοίους των, τὸ διδάσκειν τοιαύτας ἐπιστημονικὰς ἀρχὰς ὄφειλε νὰ διεγείρῃ κατὰ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας πληθὺν ἀντιπάλων. Τὰ πρόσωπα τὰ ἐπιζητοῦντα τὴν ἐξάσκησιν τῆς εξουσίας, ὁ στρατὸς τῶν ἐν τέλει, ὁ ἔτι πολυαριθμότερος στρατὸς τῶν θεσιθρῶν, καὶ ὅλοι οἱ μεταρρυθμισταὶ οἱ ἐφευρόντες σχεδίων τι κοινωνικοῦ μετασχηματισμοῦ, ἔδει ἵνα ἐνωθῶσι κατ' ἐπιστήμης ἀπειλοῦσης ν' ἀπαλλάξῃ, ἡμέραν τινα, τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τὰς λίαν πολλαπλασιασθείσας φροντίδας, τὰς ὁποίας θέλουσιν ἀπολύτως νὰ τῇ ἐπιδαψιλεύσωσι.

«Τούτου ἕνεκα εἰς τὸ μέρος αὐτὸ τῶν ἐπιστημονικῶν ἀρχῶν της ὀφείλει τὸ πλεῖστον τῶν προσβολῶν, τῶν ὁποίων κατέστη σκοπός. »

N. I. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ:

ΕΠΙΣΩΡΕΥΣΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἐπισωρεύειν, τοῦ οἰκονομεῖν, τοῦ φυλάττειν (λέξεων σχεδὸν ἰσοδυνάμων ἐν τῇ Πολιτικῇ Οἰκονομίᾳ) ὀφείλομεν ὅλα τὰ κεφάλαιά μας, ὅλα τὰ πλοῦτή μας.

Ὅλαι αἱ ὀφέλειαι αἱ πηγάζουσαι ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας εἰσὶν ἐπιδεκτικαὶ ἐπισωρεύσεως, εἴτε αἱ ὀφέλειαι αὗται συνταυτίζονται μὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, ὡς αἱ συνιστάμεναι εἰς γνώσεις ἐπικτήτους, ἢ τελειοποιήσεις εἰσαχθείσας εἰς τὰς φυσικὰς, διανοητικὰς ἢ ἠθικὰς μας δυνάμεις, εἴτε αὗται προστίθενται εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα.

Μεταξὺ τῶν ἐπισωρεύσεων ὀφελειῶν τῆς τελευταίας ταύτης τάξεως, αἱ ἀξιολογώτεραι εἰσὶν αἱ πραγματοποιούμεναι ἐν τῇ γεωργίᾳ. Συνίστανται δὲ αὗται εἰς τὴν ἀροτριώσιν καὶ τὴν ὑγεινοποίησιν τῆς γῆς, εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς φυσικῆς εὐφορίας διὰ λιπασμάτων, εἰς τὰς ἀρδεύσεις ἢ ἄλλας διευθετήσεις, εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τῶν τῷ ἀνθρώπῳ ὀφελίμων φυτῶν εἰς ὅλα ἐκεῖνα ἐκ τῶν ὁποίων ἡ γῆ ἠθέλην εἶσθαι κεκαλυμμένη, ἄνευ προνοίας διὰ τὰς ἀνάγκας μας, ἐὰν ἀφίετο εἰς ἑαυτὴν, εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν ἢ τὴν ἀνατροφὴν τῶν ζώων, ἢ τῶν ὑποζυγίων τὰ ὅποια ματαχειρίζομεθα ὡς δυνάμεις, ἢ τὰ ὅποια εἰσι προωρισμένα διὰ τροφήν, καὶ τέλος, εἰς τὰς οἰκοδομὰς, τὰς μηχανὰς ἢ τὰ ἐργαλεῖα τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας. Παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς τοῖς προωδευμένοις ἐν τῷ πολιτισμῷ, αἱ τοῦ εἶδους αὐτοῦ ἐπισωρεύσεις ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τοῦ ὑλικοῦ πλοῦτου.

Ἐρχονται μετὰ ταῦτα, ἐν τῇ τάξει τῆς ἀξιολογότητος, αἱ πραγματοποιηθεῖσαι ἐπισωρεύσεις ἐν εἴδει οἴκων, ἐργοστασιῶν, ἐργαστηρίων, μηχανῶν καὶ ἐργαλείων, ὁδῶν, σιδηροδρόμων, διωρύγων, γεφυρῶν, πλοίων, λιμένων κτλ. ἐνὶ λόγῳ, ὅλα τὰ ἔργα τῆς βιομηχανίας τὰ προωρισμένα εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῶν χειροτεχνικῶν ἢ ἐμπορικῶν ἐργασιῶν.

Μετὰ τὰς ἐπισωρεύσεις ταύτας αἱ ἀξιολογώτεραι, ἐν τῇ ὑλικῇ τάξει, παρίστανται ὑπὸ τὸ σχῆμα ἐφοδιασμῶν προϊόντων εἴτε τὰ προϊόντα ταῦτα ᾧσιν προωρισμένα εἰς τὴν ἄμεσον πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν μας — ὡς τὰ ἐπιπλα, τὰ ἐργαλεῖα, τὴν καύσιμον ὕλην, τὰ τρόφιμα, τὰ ὑφάσματα τὰ ἐνδύματα κτλ. ἐκ τῶν ὁποίων ἐκάστη οἰκογένεια εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον προμηθευμένη — εἴτε ὀφείλου νὰ ὑποστώσιν εἰσέτι διαφόρους μετασχηματισμοὺς ἢ προπαρασκευὰς ὅπως καταστῶσιν ἐπιδεικτικὰ καταναλώσεως.

Μεταξὺ τῶν ὀφελειῶν τῶν συνταυτιζομένων τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖναι, τῶν ὁποίων ἡ ἐπισώρευσις ἢ ἡ ἐπέκτασις

ἐνδιαφέρει περισσότερο, συνίστανται ἐν ταῖς τελειοποιήσεσι ταῖς δοθείσαις εἰς τὰς βιομηχανικὰς δυνάμεις· ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν δὲ ταύτην συμπεριλαμβάνομεν: 1, ὅλας τὰς θετικὰς γνώσεις τὰς δυναμέναις νὰ χρησιμεύωσιν ὅπως καταστήσωσι τὰ ἔργα ἡμῶν μᾶλλον γόνιμα 2. τὴν τέχνην τοῦ ἐφαρμόζειν τὰς γνώσεις ταύτας καὶ τὸ ἐφευρετικὸν πνεῦμα 3. τὴν ἐπιτηδιότητα ἐν τῇ ἐκτελέσει ὄλων τῶν λεπτομερειῶν τὰς ὁποίας ἀπαιτοῦν τὰ ἔργα, 4. τέλος, τὴν πρακτικὴν τῶν ἰδιωτικῶν ἢ ἀθροιστικῶν ἔξεων τῶν μᾶλλον εὐνοϊκῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν δύναμιν τῶν βιομηχανικῶν ὀργάνων καθὼς καὶ εἰς τὴν καλὴν ἁρμονίαν τῶν σχέσεων.

Ἐκ τούτων βλέπομεν ὅτι αἱ ἐπισωρεύσεις ὠφελειῶν, κεφαλαίων ἢ πλούτου, δύνανται νὰ ἐνεργηθῶσι καὶ ἐνεργοῦνται πράγματι ὑπὸ πολλοὺς καὶ ποικίλους τύπους, Μεταξὺ τῶν τύπων αὐτῶν δὲν συμπεριελάβομεν τὴν τοῦ ἀργυροῦ νομίσματος ἢ τῶν μετρητῶν, διότι, τῷ ὄντι, αἱ ἐπισωρεύσεις δὲν ἀπαιτοῦσι παντελῶς αὐξήσιν ἐν τῇ ποσότητι τοῦ ἰδιαίτερου αὐτοῦ προϊόντος, καὶ διότι ἀναμφισβήτητον ἐστὶ ὅτι λαὸς τις δύναιται νὰ διπλασιάσῃ καὶ δεκαπλασιάσῃ τὰ πλούτη του χωρὶς τὸ χρηματικὸν του ν' αὐξηθῇ κατὰ ἐν λεπτόν. Αἱ ἐπισωρεύσεις δὲν λαμβάνουσι τὸν τύπον αὐτὸν τοῦ χρηματικοῦ εἰμὴ εἰς τὰς χώρας τὰς παραγωγοὺς πολυτίμων μετάλλων.

Μ' ὄλον τοῦτο καθολικὴ σχεδὸν γνώμη ὑπάρχει ὅτι α πλείστα ἐπισωρεύσεις ἢ οἰκονομίαι πραγματοποιοῦνται ἐν εἴδει μετρητῶν, καὶ ἐπειδὴ ἡ ψευδὴς αὕτη ἰδέα εἶναι ἡ πηγὴ πλῆθους οἰκονομικῶν πλάνων, ὠφέλιμον θεωροῦμεν ν' ἀποδείξωμεν σαφῶς ὅτι, καὶ τοι πληθὺς ἐπισωρεύσεων ἐκτελοῦνται παροδικῶς ἐν εἴδει μετρητῶν, αὗται συνίστανται, κυρίως, εἰς πᾶν ἄλλο πρᾶγμα, ὡς θέλομεν τὸ ἀποδείξει διὰ τῶν παραδειγμάτων Ἐπιχωματιστῆς ἐργαζόμενος ἐπὶ ἕξι μῆνας ἀπεξήρανε τέλεσμα τι, ἡ δὲ ἀξία τῆς ἐργασίας του ἕκαστος εἰς φρ. 400. Ἐκ τοῦ ποσοῦ

αὐτοῦ ὁ ἐργάτης ἐδαπάνησε 300 φρ. διὰ τὰς προσωπικὰς του ἀνάγκας, τῷ ἔμεινε δὲ ὑπόλοιπον φρ. 100, τὰ ὁποῖα καταθέτει εἰς τι ταμειυτήριον. Αὐτὸ τοῦτο ἐστὶ ἐπισωρεύσις πραγματοποιηθεῖσα, ἴση κατὰ τὴν ἀξίαν μὲ φρ. 100, καὶ ἐὰν ἅπασαι αἱ περιστάσεις μένωσιν αἱ αὗται, ἡ περὶ ἧς πρόκειται ἀξία δέον νὰ ἦ περισσεύουσα ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος· μήπως ὑπὸ τὸ εἶδος μετρητῶν; Ὅχι βεβαίως, διότι τὰ 100 φράγκα, πρὶν κατατεθῶσιν ἐν τῷ ταμειυτηρίῳ, ἦσαν ἐν τῷ κιβωτίῳ τοῦ ἰδιοκτήτου, ὅστις θὰ τὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν μισθωτὴν του, ὅστις θὰ τὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν κρεωπώλην, ὅστις καὶ αὐτὸς θὰ τὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν καταναλωτὴν κρέατος κτλ. Ἐν συντόμῳ, τὰ μετρητὰ αὐτὰ ὑπῆρχον ἐν τῇ χώρᾳ πρὸ τῆς ἐργασίας καὶ μετὰ τὴν ἐργασίαν· ἡ ἐπισωρεύσις δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἐν εἴδει χρηματικοῦ καὶ δὲν δύναιται νὰ εὑρεθῇ εἰμὴ ἐν τῷ γηπέδῳ διὰ τὰς ἐργασίας τοῦ ἐπιχωματιστοῦ ἴση κατὰ τὴν ἀξίαν πρὸς 400 φράγκα καὶ ἀνωτέρα κατὰ 100 φράγκα τῆς ἀξίας τῶν ὑπὸ τοῦ ἐργάτου καταναλωθέντων ἀντικειμένων.

Ἐργολάβος τις οἰκοδόμος οἰκοδομεῖ οἰκίαν τινὰ· εἰς τὴν οἰκοδομὴν ταύτην δαπανᾷ, εἰς μισθοὺς, ὑλικὸν, ἀγορὰν οἰκοπέδου κτλ. τὸ ποσὸν φράγκων 110,000, μετὰ δὲ ταῦτα πωλεῖ τὴν οἰκίαν ἀντὶ φρ. 120,000· τὸ περίσσευμα τῶν φρ. 10,000 ἀποτελεῖ τὸ κέρδος του, ἢ τὴν τιμὴν τῶν ὑπηρεσιῶν του. Ἐκ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ποσοῦ φράγκα 5,000 ἀπερροφήθησαν ὑπὸ ἀπαραγῶγων καταναλώσεων καὶ φρ. 5,000 προσετέθησαν εἰς τὰ κεφάλαια τῶν ὁποίων ποιεῖται χρῆσιν εἰς τὰ βιομηχανικὰ του ἔργα. Ἡ ἐπισωρεύσις συνίσταται ἄρα γε εἰς μετρητὰ; Οὐδαμῶς, διότι τὰ μετρητὰ ὑπῆρχον πρότερον ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἀγοραστοῦ. Εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀξίᾳ τῆς οἰκίας ὑπερβαίνουσα ὅλας ἐκεῖνας αἰτίνας ἀπερροφήθησαν.

Ὁ ἀγοραστὴς τῆς οἰκίας ταύτης λαμβάνει κατ' ἔτος ἀπὸ τοὺς μισθωτὰς του φρ. 6000. Ἐκ τούτων δαπανᾷ τὰ

δύο τρίτα εις τὰς προσωπικὰς ἀνάγκας τῆς οικογενείας του, τὰ δὲ περισσεύοντα φρ. 2000 καταθέτει παρά τινι τραπεζίτῃ. Αὐτὸ τοῦτο ἐστὶ νέα ἐπισωρεύσις ἴση κατὰ τὴν ἀξίαν πρὸς φρ. 2000, ἣτις καὶ τοι μὴ προερχομένη ἐξ οὐδεμιᾶς νέας ἐργασίας, ὀφείλει νὰ ὑπάρχη περιπλέον ἐν τῇ χώρᾳ, ὑπὸ ἓνα οἰονδήποτε τύπον, ἀλλὰ, καθὼς καὶ ἐν τοῖς προηγηθεῖσι παραδείγμασι, ὁ τύπος αὐτὸς δὲν εἶναι τὰ μετρητὰ, ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ χρήματα ὑπῆρχον ἤδη, μεταβαλόντα κύριον. Εἰς τί λοιπὸν δύναται νὰ συνίσταται ἡ νέα ἀποκτηθεῖσα ἀξία ὑπὸ τῆς κοινωνίας; Ὅπως τὸ ἀνακαλύψωμεν δεόν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ παρεχομένη ὑπηρεσία εἰς τοὺς ἐνοικιαστὰς παρὰ τῆς οἰκίας εἶναι πράγματι ἴση κατὰ τὴν ἀξίαν πρὸς φρ. 6000, ἐπειδὴ συνήνεσαν ἐλευθέρως νὰ πληρώνωσι τὸ ποσὸν αὐτὸ ὅπως ἔχωσι τὴν χρῆσιν αὐτῆς. Τὴν παροχὴν αὐτὴν τῆς ὑπηρεσίας ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς χρῆσιν τινὰ βιομηχανικὴν καὶ νὰ ἀνεύρωσι τὴν τιμὴν τῆς εἰς τὴν τιμὴν τῶν παραχθέντων προϊόντων· ἀλλ' ὑποθέσωμεν ὅτι κατηναλώθησαν ἀπαραγώγως διὰ τὰς προσωπικὰς ἀνάγκας των καὶ ἐν αὐτῇ εἰσέτι τῇ περιπτώσει ἡ οἰκονομία τοῦ ἰδιοκτῆτου προσθέτει οὐχ' ἧττον ἀξίαν φρ. 2000 εἰς τὰ πλούτη τῆς χώρας, καὶ ἡ ἀξία αὕτη ὀφείλει νὰ εὐρίσκηται ἐκεῖ ὑπὸ τύπον ἄλλον ἢ εἰκεῖνον τῶν μετρητῶν. Θέλωμεν δὲ τὸ ἐννοῆσαι εὐκόλως παρατηροῦντες ὅτι, ἄνευ πῆς οἰκονομίας αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ προστεθῶσιν εἰς τὴν ἀπαραγώγον κατανάλωσιν τῆς ὑπηρεσίας τῆς παρεχομένης ὑπὸ τῆς οἰκίας ἄλλαι καταναλώσεις ἀπαραγῶγοι, τὰς ὁποίας ὁ ἰδιοκτῆτης ἤθελεν ἐνεργῆσαι μέχρι συμπληρώσεως τῆς ἀξίας φρ. 2000· ἡ οἰκονομία ὀφείλει λοιπὸν νὰ εὐρεθῇ, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὑπὸ τὸ σχῆμα διαφορῶν ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα ὁ ἰδιοκτῆτης ἀπέσχε τοῦ νὰ καταναλώσῃ, ἀντικείμενα τῶν ὁποίων ἡ διατήρησις ἠλάττωσε τὸ ὀλίγον ποσὸν τῶν καταναλώσεων τῆς χώρας καὶ, ἐπομένως, ἠῦξησε κατὰ τοσοῦτον τὸν ὑφιστάμενον πλοῦτον τῆς, καὶ τοι ἡ παραγωγή ἔμεινεν ἡ αὐτή.

Ἦδυνάμεθα νὰ λάβωμεν οὕτω τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ἀπάσας τὰς ἀτομικὰς οἰκονομίας τὰς ἐπισωρευθείσας ἐν ἐνὶ ἔτει, καὶ ἠθέλωμεν ἀναγνωρίσει ὅτι ἅπασαι ἠῦξησαν τὸν γενικὸν πλοῦτον, ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητός των, εἴτε προσθέτουσαι εἰς τὰς ὑφιστάμενας ἐν τῷ τόπῳ ὠφελείας, εἴτε διατηροῦσαν μεγαλείτερον μέρος ἐκ τούτων διὰ τῆς περιστολῆς τῶν καταναλώσεων. Ἦθέλωμεν ἀναγνωρίσει ἐπίσης ὅτι αἱ ἐπισωρεύσεις αὗται πραγματοποιοῦνται ὑπὸ πληθὺν ποικίλων εἰδῶν ἄλλων ἢ τῶν μετρητῶν, μ' ὄλον ὅτι αἱ πλείσται ἐμφανίζονται ἐπὶ στιγμὴν τινα ὑπὸ τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶδος.

Λοιπὸν, ὅπερ πραγματικῶς ἐπισωρεύεται δὲν εἶναι χρήματα ἀλλ' ἀντικείμενα κατάλληλα νὰ ὑπηρετήσωσι τὰς ἀνάγκας μας, ὠφέλειαι ποικίλων εἰδῶν.

Παρατηρητέον ὅτι αἱ ὠφέλειαι αὗται δὲν μένουσι σχεδὸν ποτὲ ἐν ταῖς χερσὶν ἐκείνων πρὸς οὓς ὀφείλονται, διότι, καὶ ὅταν ἀνταλλάσσονται ἀντὶ χρημάτων, ταῦτα παραδίδονται εἰς ἄλλους ὑπὸ τῶν ἐπισωρευσάντων τὴν ἀξίαν αὐτῶν τὸ θέτειν λοιπὸν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς κοινωνίας ὠφέλειαν τινὰ ὑπὸ τοῦτον ἢ ἐκεῖτον τὸν τύπον εἶναι παροχὴ πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσίας, εἶναι πορισμὸς μέσων ἐργασίας ἢ εὐφροσύνης τῶν ὁποίων ἄνευ τούτου ἤθελε στερεῖσθαι. Ὁ οἰκονομῶν παρέχει λοιπὸν τῇ κοινωνίᾳ ὑπηρεσίας ἀναλόγους πρὸς τὰς ἀποταμιευθείσας ἀξίας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀποκτᾶ καὶ αὐτὸς τὸ δικαίωμα τοῦ ν' ἀπαιτήσῃ ὑπηρεσίας ἰσοδυνάμους, ἀλλ' ἐνόσω δὲν τὰς ἀπαιτεῖ πραγματικῶς, ἐνόσω ἀπέχει τοῦ ν' ἀπορροφήσῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν διὰ τὰς προσωπικὰς ἀνάγκας του, ἡ ἀξία αὕτη ἐστὶ χρέσιμος τοῖς ἄλλοις καὶ οὐχὶ εἰς αὐτόν!

Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα τῆς οἰκονομίας εἰσὶν ἀναμφισβήτητα· ἔπεται δὲ ὅτι δὲν ὠφελοῦν μόνους τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῆς, καὶ ὅτι εἶναι ἀληθὴς δημοσία εὐαργεσία. Ὁ πλούσιος ὁ ἀπορροφῶν κατ' ἔτος ἅπαντα τὰ εἰσοδήματά του εἰς προσωπικὰς καὶ ἀπαραγώγους καταναλώσεις ποι-

εἶται βεβαίως χρῆσιν τοῦ δικαιώματός του, ἀλλὰ δὲν παρέχει τοῖς ἄλλοις εἰμὴ ὑπηρεσίας ἀκριβῶς ἰσαξίας πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἐξ αὐτῶν λαμβάνει. Εἶναι λοιπὸν ἥτιον ὠφέλιμος τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπομένως ἥτιον ἀξίος ἐπιδοκημασίας καὶ ὑπολήψεως, ὡς πρὸς τοῦτο, τοῦ ἀποταμιεύοντος πλουσίου.

Μ' ὅλα ταῦτα ἢ κοινὴ γνώμη εἶναι μᾶλλον διατεθειμένη νὰ ἐπιδοκημάσῃ τὸν ἀπορροφῶντα ἅπαντα τὰ εἰσοδήματά του διὰ τὰς προσωπικὰς ἀνάγκας του ἀπὸ τὸν οἰκονομοῦντα ἐν μέρος αὐτῶν. Πράγμα παράδοξον! Ἐκεῖνος μεταξὺ τῶν δύο ὅστις διατηρεῖ εἰς τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὴν κοινωνίαν περισσοτέρας ὠφελείας παντὸς εἶδους, διὰ τῆς περιστολῆς αὐτῶν τῶν προσωπικῶν του θυμηδιῶν, εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνος τὸν ὅποτον ὁ ὄχλος ῥέπει ὅπως ἀποκαλέσῃ ἐγωϊστὴν, ἐνῶ ἀποδίδει αἰσθήματα ἐναντία καὶ γενναῖα εἰς τὸν ζῶντα ἐν τῷ μῶς χωρὶς νὰ στερῇ ἑαυτὸν οὐδενὸς πράγματος.

Πρὸς δικαιολόγησιν τῆς ἀδίκου ταύτης ἐκτιμήσεως διατείνονται τινές, ὅτι ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου αἱ προσωπικαὶ ἀνάγκαι εἰσὶ περισταλμέναι δὲν δίδει εἰς τὴν κυκλοφορίαν, ὅτι στερεῖ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἐξοδειῶν, τῶν ἐνθαρρύνσεων τὰς ὁποίας αἱ κατανολώσεις του ἤθελον παράσχει αὐτοῖς, τοιοῦτοτρόπως ὀρμῶνται ἵνα πιστεύσωσι καὶ δάξωσι ὅτι ἕκαστος παρέχει τόσον πλείονας ὑπηρεσίας ὅσον περισσοτέρας ἀξίας καταναλίσκει ἀπαραγώγως, νὰ δικαιολογήσωσι δὲ τὴν πολυτέλειαν, τὴν ἐπίδειξιν, τὴν σπατάλην κκλ. Ἡ πλάνη αὕτη ἐστὶ τοσοῦτο γενικῶς διαδεδομένη μεταξὺ ἡμῶν ὥστε ἐν τοῖς πλείστοις συγγράμμασι, πολλαπλασιασθεῖσι διὰ μεγάλων δαπανῶν τὸ 1848 καὶ 1849 ὅπως πολεμήσωσι τὰς ἀποπλανήσεις τοῦ κοινωνισμοῦ, ἐνόμισαν ὅτι ὤφειλον νὰ ὑπερεκθειάσωσι τὰς δαπάνας τῆς πολυτελείας, πειρώμενοι ν' ἀποδείξωσιν ὅτι κυρίως ἔνεκα τῆς φύσεως τῶν δαπανῶν αὐτῶν αἱ ἐνδεεῖς

τάξεις ἐνδιαφέρονται ἵνα ὑπολήπτωνται τὸν πλοῦτον. Εἰς τρόπον ὥστε, ἵνα πολεμήσωσιν οἰκτρὰς οἰκονομικὰς πλάνας, διέδιδον ἄλλας ἐπίσης ἐπιβλαβεῖς. Καὶ τοῦτο θέλομεν ἀποδείξει ἐν βραχείῳ.

Ὁ πλοῦτος σύγκειται ἐξ ὄλων τῶν ἀντικειμένων τῶν ἐχόντων ἀξίαν ἀνταλλάξιμον, οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾧσιν ἢ φύσις των καὶ ὁ τύπος των. Ὅτε καταναλίσκωμεν μέρος πλούτου, τὸ μέρος αὐτὸ δὲν ὑπάρχει πλέον, καὶ τότε, ἐὰν ἢ ἀνάγκη τὴν ὁποίαν ἐπλήρωσεν ἀνανεωθῇ, καὶ ἐὰν ἔχωμεν εἰσέτι τὰ μέσα τοῦ πληρῶσαι αὐτήν, πρέπει νὰ παράξωμεν καὶ αὐθις τὸ καταναλωθὲν ἀντικείμενον καὶ ἢ ἀνάγκη τῆς ἀναπαραγωγῆς ταύτης δίδει νέαν τροφήν εἰς τὴν ἐργασίαν.

Ἄλλὰ δυνάμεθα νὰ καταναλίσκωμεν μέρος πλούτου κατὰ δύο τρόπους: δυνάμεθα δηλαδὴ ν' ἀπορροφήσωμεν καθ' ὁλοκληρίαν τὴν ἀξίαν του εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ μὲν ἀπολύτως μηδὲν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καταναλίσκωμεν ἀπαραγώγως τοῦτο δὲ συμβαίνει, ἐπὶ παραδείγματος, εἰς πολυτελές τι συμπόσιον, πυροτέχνημά τι, ἐορτὴν τινα κτλ. καταναλίσκωμεν οὕτω τὰς ὑπηρεσίας τῶν παρασχόντων καὶ παρασκευασάντων τὰ τροφίμα, τὰ τοῦ πυροτέχνου, τὰ τοῦ πυριτιδουργοῦ, τὰ τοῦ σκηνογράφου, τῶν ἐσθητοπώλων, τῶν μουσικῶν, τῶν ἡθοποιῶν κτλ. παρέσχομεν οὕτως, ἀλλ' ἅπαξ μόνον ἐργασίαν καὶ ἀνταμοιβὰς εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ πρόσωπα.

Δυνάμεθα δὲ νὰ καταναλίσκωμεν καὶ εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὲν μετὰ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν ἀξία τις ἴση πρὸς τὴν καταναλωθεῖσαν ἢ καὶ ἀνωτέρα, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καταναλίσκωμεν παραγωγικῶς. Ὑποθέσωμεν, ἐπὶ παραδείγματος, ὅτε ἢ ἀπορροφηθεῖσα ἀξία ἐν τῷ συμποσίῳ ἢ τῇ ἐορτῇ, ἀντὶ νὰ λάβῃ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτήν, κατηνάλωθη πρὸς ἀροτρίωσιν κλιτύος τινος ἀφόρου καὶ κατέστη ἄμπελος, διὰ τῆς χρήσεως ταύτης θὰ ἐδίδωμεν ἐργασίαν καὶ ἀμοιβὰς εἰς τοὺς ἐπιχωματιστάς, εἰς

τοὺς ἀμπελοουργοὺς, εἰς τοὺς ἀμαξηλάτας, εἰς τοὺς παραγωγεῖς λιπασμάτων, φυτῶν καὶ πασσάλων, καὶ ἠθέλαμεν οὕτω παρέχει ἐργασίαν ἔμμισθον εἰς ἀριθμὸν τινα ἐργατῶν τοῦλάχιστον ἴσον πρὸς τὸν προσληφθέντα διὰ τὴν ἑορτὴν ἢ τὸ συμπόσιον, καὶ ἐνῶ δὲν μένει οὐδὲν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων καταναλώσεων, θὰ ἔμενεν ἐκ τῆς πρώτης μία ἄμπελος τῆς ὁποίας τὸ ἐτήσιον προϊὸν θὰ ἐπόριζε κατ' ἔτος καὶ ἐπὶ ἀορίστῳ χρονικῇ διαρκείᾳ τροφὴν ὅλως νέαν εἰς τινα ποσότητα ἐργασίας.

Τὸ παράδειγμα αὐτὸ ἀρκεῖ ὅπως κατανοήσῃ ἕκαστος πόσον οἱ ἐργάται, λαμβανόμενοι ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν, ἐνδιαφέρονται ἵνα οἱ πλοῦσοι, ἀντὶ ν' ἀπορροφῶσιν ὀλοκλήρως τὰ εἰσοδήματά των εἰς καταναλώσεις ἀπαραγώγους, εἰς δαπάνας πολυτελείας, μεταχειρίζονται τὸ πλεῖστον μέρος εἰς καταναλώσεις παραγωγικάς. Καὶ ὅποτε ἀκόμη οὗτοι δὲν ἠθελον προϊστασθαι κατ' εὐθείαν τῶν ἔργων αὐτῶν, ἀλλ' ἠθελον περιορίζεσθαι νὰ τοκίζωσι τὰς οἰκονομίας των, ἠθελον παρέχει τοῖς ἐργάταις μεγαλειτέραν ὑπηρεσίαν παρ' ἂν ἐσπατάλου ἀπαραγώγως τὰς ἀξίας αὐτάς. Τῷ ὄντι, αἱ ἀξίαι αὗται κατατεθειμέναι παρά τινι τραπεζίτῃ ἢ συμβολαιογράφῳ, μεταβαίνουν εἰς τὸν γεωργόν, εἰς τὸν τεχνίτην, εἰς τὸν βιομήχανον ἐργολάβον, οἵτινες καθιστῶσιν αὐτάς ὠφελίμους εἰς παραγωγικάς καταναλώσεις.

Μήπως δὲν ἀκούονται συνεχῶς παράπονα ὅτι τὰ κεφάλαιά μας εἰσὶν ἀνεπαρκῆ, ὅτι ἐλλείπουσιν εἰς τὰ μεγάλα ἔργα δημοσίας ὠφελείας, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ὅτι, ἔνεκα τῆς ἀνεπαρκείας ταύτης, ὁ τόκος εἶναι πολὺ ὑψωμένος ;

Ἄλλ' ἂν τὸ πρᾶγμα ἔχη οὕτω, τί ἄλλο ὀφείλομεν νὰ ἐπιθυμῶμεν εἰμὴ αἱ οἰκονομίαι καὶ αἱ τοποθετήσεις νὰ πολλαπλασιάζωνται ὅσον ἔνεστι περισσότερον, τὰ κεφάλαια ν' αὐξάνωσι καὶ ἡ ἀφθονία νὰ καθιστᾷ τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἥττον πολυδάπανον, δηλαδὴ νὰ φέρῃ τὴν πτώσιν τῆς διατιμῆσεως τοῦ τόκου ;

Ὅθεν οἱ πλοῦσοι εἰσὶν οἱ μόνοι δυνάμενοι εὐκόλως νὰ κάμνωσιν οἰκονομίας· δεόν λοιπὸν νὰ συνιστῶνται αὗται εἰς αὐτοὺς οὐχὶ ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, διότι πρέπει νὰ ἔχωσι πᾶσαν ἐλευθερίαν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ἀλλ' ἐν ὀνόματι τῆς ἠθικῆς, ἐν ὀνόματι τῆς ὑπολήψεως τὴν ὁποίαν πεφωτισμένη δημοσία γνώμη αἰσθάνεται πρὸς τὴν διαγωγὴν αὐτὴν, ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ καλῶς ἐννοουμένου συμφέροντός των τὸ ὅποῖον εἶναι ἐνταῦθα ἐντελῶς σύμφωνόν πρὸς ἐκεῖνο τῶν ἐργατικῶν καὶ ἐστερημένων περιουσίας τάξεων.

Οἱ δίδοντες τοῖς πλουσίοις ἄλλας συμβουλὰς, καὶ οἱ θέλοντες νὰ πείσωσιν αὐτοὺς ὅτι παρέχουσι τόσον περισσοτέρας ὑπηρεσίας καὶ ὅτι ἔχουσι τόσον περισσοτέραν ἀξίαν ὅσον πλειοτέρας ἀξίας ἀπορροφῶσιν διὰ τὰς ἀνάγκας των, τὰς ὀρέξεις των, τὰς ιδιοτροπίας των, τὰς κενοδοξίας των, τὰς προσωπικὰς των θυμηδίας, ὑπέχουσιν, ὡς πρὸς τοῦτο εἰς λίαν λυπηρὰς προλήψεις.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

N. I. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΤΡΑΠΕΖΟΛΟΓΙΑ (1876—77).

Αἱ μεγάλαι Τράπεζαι δίδουσι τὴν διεύθυνσιν εἰς τὸ εὐρὸ τῶν κοινωνιῶν πιστωτικὸν σύστημα. Μεταξὺ ὧν ἡ Ἀγγλικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν. Ἀκολούθως ἔρχονται ἐν Εὐρώπῃ ἡ Γερμανικὴ καὶ ἡ Αὐστριακὴ. Μελετῶν τὰ γενικὰ κατ' αὐτάς φαινόμενα, ὅπως τὰ μεταφέρει τὸ ἔτος 1876 εἰς τὸ ἔτος 1877, ὑπολαμβάνω ὅτι ἀρμόζει εἰς τὴν προσοχὴν τῶν περὶ τὰ οἰκονομικά ἀσχολουμένων ἢ γινῶσις τῶν σχετικῶν πορισμάτων. Μὴ εἴπη δέ τις ὅτι, κατόπιν γιγάντων

παραθέτων τὴν Ἑλλάδα, σμικρύνω εἰς ὑπερβολὴν τὸ μικρὸν τῆς ἀνάστημα, διότι ἀπ' ἐναντίας τῶν κοινῶς λεγομένων ἀρέσκει μοι μᾶλλον ἢ μέθοδος τῶν πρὸς μεγάλους ἀντιμετρωμένων ἢ τῶν πρὸς μικροῦς. Καὶ ἂν εὐρίσκωμεν πολλὰ τὰ ψεκτὰ παρ' ἡμῖν, μέχρι βαθμοῦ πολλάκις ἀτόπου πρὸς τοὺς συγχρόνους ἀδικίας, εἶναι σύμπτωμα ἀξιοπαρατήρητον, ὅτι κρίνωμεν ἑαυτοὺς ἀποβλέποντες πρὸς τὴν Δύσιν καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν Ἀνατολήν.

Ἀγγλικὴ Τράπεζα. Κατὰ τὴν 28 Δεκεμβρίου 1876 ὁ ἰσολογισμὸς τῆς ἀπετελεῖτο ἐξ 76,842,939 λιρ. στερλινῶν, διανεμομένων ἐκ μὲν τῆς ἐπόψεως τοῦ παθητικοῦ ὡς ἑξῆς· 1) ἑταιρικὸν κεφάλαιον 14,553,000 λ. στ. 2) ἀποθεματικὸν κεφάλαιον 3,043,367 λ. στ. 3) γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν 27,898,255 λ. στ. 4) γραμμάτια ἑπταήμερα 299,153 λ. στ. 5) δημόσιος θησαυρὸς 8,173,488 λ. στ. 6) ἰδιωτικοὶ λ]μοὶ 22,875,676 λ. στ. Ἐκ δὲ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἐνεργητικοῦ α) 28,365,434 λ. στ. μεταλλικὸν ἀποταμίευμα εἰς χρυσόν, ἄργυρον καὶ νομίσματα, β') 11,015,100 λ. στ. χρέος πάγιον τῆς ἐπικρατείας, γ') 19,943,553 λ. στ. δημόσια χρεώγραφα, δ') 17,518,852 προκαταβολαὶ καὶ χαρτοφυλάκιον.—Ἡ μὲν σχέσις τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος τῆς Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς πρὸς τὸ παθητικὸν αὐτῆς, τὸ ἐπὶ τῇ ὄψει ἀπαιτητὸν, εἶναι 48,04 τοῖς 0]0, ὁ δὲ τόκος τῆς προεξοφλήσεως 2 τοῖς 0]0.

Γαλλικὴ Τράπεζα. Κατὰ τὴν 28 Δεκεμβρίου 1876 ὁ ἰσολογισμὸς τῆς ἀπετελεῖτο ἐκ 3,415,019,214 φράγκων, διανεμομένων ἐκ μὲν τῆς ἐπόψεως τοῦ παθητικοῦ ὡς ἑξῆς· 1) ἑταιρικὸν κεφάλαιον 190,502,313 φρ. 2) ἀποθεματικά (5) κεφάλαια 50,759,959 φρ. 3) γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν 2,562,767,935 φρ. 4) ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ 548,506,552 φρ. 5) διάφορα 62,482,451 φρ. Ἐκ δὲ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἐνεργητικοῦ α) 2,179,542,900 φρ. μεταλλικὸν ἀποταμίευμα εἰς χρυσόν, ἄργυρον καὶ νομίσματα, β') 588,139,363 φρ. χρέος τῆς ἐπικρατείας,

γ') 596,320,568 φρ. προκαταβολαὶ καὶ χαρτοφυλάκιον, δ') 51,016,379 φρ. διάφορα.—Ἡ μὲν σχέσις τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς πρὸς τὸ παθητικὸν αὐτῆς, τὸ ἐπὶ τῇ ὄψει ἀπαιτητὸν, εἶναι 68,74 τοῖς 0]0, ὁ δὲ τόκος τῆς προεξοφλήσεως 3 τοῖς 0]0.

Γερμανικὴ Τράπεζα. Κατὰ τὴν 30 Δεκεμβρίου 1876 ὁ ἰσολογισμὸς τῆς ἀπετελεῖτο ἐξ 1,069,648,000 ρεϊξμάρκ διανεμομένων ἐκ μὲν τῆς ἐπόψεως τοῦ παθητικοῦ ὡς ἑξῆς 1) ἑταιρικὸν κεφάλαιον 120,000,000 ρμ. 2) ἀποθεματικὸν κεφάλαιον 12,000,000 ρμ. 3) γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν 766,107,000 ρμ. 4) παρακαταθῆκαι ἐπὶ τῇ ὄψει 144,158 000 ρμ. καὶ ἐπὶ προθεσμία 42,070,000 ρμ. Ἐκ δὲ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἐνεργητικοῦ α) 500,592,000 ρμ. μεταλλικὸν ἀποταμίευμα, β') 45,532,000 ρμ. δημόσια χρεώγραφα, γ') 16,477,000 ρμ. γραμμάτια ἄλλων τραπεζῶν, δ') 60,578,000 ρμ. ἐπὶ ἐνεχύρω προκαταβολαί, ε) 446,469,000 ρμ. ἐμπορικὸν χαρτοφυλάκιον.—Ἡ μὲν σχέσις τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος πρὸς τὸ παθητικὸν, τὸ ἐπὶ τῇ ὄψει ἀπαιτητὸν, εἶναι 55,17 τοῖς 0]0, ὁ δὲ τόκος τῆς προεξοφλήσεως 4 τοῖς 0]0.

Ἀυστριακὴ Τράπεζα. Κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1876 ὁ ἰσολογισμὸς αὐτῆς ἀπετελεῖτο ἐκ 537,000,000 φλωρινίων, διανεμομένων ἐκ μὲν τῆς ἐπόψεως τοῦ παθητικοῦ ὡς ἑξῆς· 1) ἑταιρικὸν κεφάλαιον 90,000,000 φλ. 2) ἀποθεματικὸν κεφάλαιον 17,800,000 φλ. 3) γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν 295,900,000 φλ. 4) ἀνοικτοὶ λ]σμοὶ 900,000 φλ. 5) χρεωστικαὶ ὁμολογίαι 99,000,000 φλ. Ἐκ δὲ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἐνεργητικοῦ α) 436,600,000 φλ. μεταλλικὸν ἀποταμίευμα β') 80,000,000 φλ. χρέος τῆς ἐπικρατείας, γ') 29,000,000 φλ. ἐπὶ ἐνεχύρω προκαταβολαί, δ) 100,500,000 ἐπὶ ὑποθήκῃ δάνεια, ε) 146,700,000 φλ. χαρτοφυλάκιον, ς') 24,200,000 φλ. διάφορα.—Ἡ μὲν σχέσις τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος πρὸς τὸ παθητικὸν, τὸ ἐπὶ τῇ ὄψει ἀπαιτητὸν, εἶναι 46,16 τοῖς 0]0, ὁ δὲ τόκος τῆς προεξοφλήσεως 4 $\frac{1}{2}$ τοῖς 0]0.

Ἑλληνικὴ Τράπεζα. Κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1876 ὁ ἰσολογισμὸς αὐτῆς ἀποτελεῖτο ἐξ 98,194,939 δραχμῶν, διανεμομένων ἐκ μὲν τῆς ἐπόψεως τοῦ παθητικοῦ ὡς ἐξῆς: 1) ἑταιρικὸν κεφάλαιον 18,000,000 δρ. 2) ἀποθεματικὸν κεφάλαιον 12,630,000 δρ., ἧτοι 3, 600, 000 τακτικὸν καὶ 9,030,000 ἑκτακτον, 3) γραμματίαι εἰς κυκλοφορίαν 36,034,217 δρ. 4) καταθέσεις ἄτοκοι 2,472,857 δρ. 5) καταθέσεις ἑντοκοι 3,314,971 δρ. 6) ἐπιταγαὶ 182,854 δρ. 7) μέρισμα τῆς τελευταίας ἑξαμηνίας 2,151,900 δρ. 8) ὀφειλὴ πρὸς τὸ δημόσιον 2,177,240 δρ. 9) διάφορα 1,130,898 δρ. Ἐκ δὲ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἐνεργητικοῦ α) 18,276,518 δρ. μεταλλικὸν ἀποταμίευμα ἧτοι 14,333,364 ἐν τοῖς ταμείοις καὶ 3,943,153 ἐν ἐξωτερικοῖς λ]μοῖς, β') 18,734,256 δρ. χρῆος τῆς ἐπικρατείας, γ') 25,988,342 δρ. δάνεια ἐπὶ προσωπικῇ ἐγγυήσει κα ἐνεχυριάσει τίτλων, ἧτοι ἐμπορικὸν χαρτοφυλάκιον δρ. 17, 420,998 δρ., εἰς γεωργοὺς 6,246,283 δρ. καὶ ἀνοικτοὶ λ]μοὶ 2,321,060 δρ. δ') 34,003,718 δρ. δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ, ἧτοι πενταετῆ 16,280,418 δρ., ἀνοικτοὶ λ]μοὶ 13,897,560 δρ., δάνεια χρεωλυτικὰ 705,982 δρ. καὶ ἐπὶ ἐνεχύρω χρυσοῦ, ἀργύρου, 540,213, ε) 3,681,648 δρ. διάφορα, ἧτοι εἰς ἑταιρίαν Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοίας 327,125 δρ., εἰς μετοχὰς ἐπὶ διαφόρων ἐγγωρίων ἑταιριῶν 309,000 δρ., εἰς καθυστερήσεις προεξοφλήσεων 706,629 δρ., ὁμοίας χρεωλυτικῶν δανείων 18,092 δρ., ἐξοδα ἐγκαταστάσεως (ὕλικα, κιβώτια, ἐπιπλα κλπ.) 176,184 δρ., δικαστικὰς προκαταβολὰς 70,410 δρ., ἀκίνητα κτήματα 1,321,918 δρ., καταστήματα τραπεζικὰ 1,061,285 δρ., κατακυρώσεις ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων 260,634 δρ., ἀπαιτήσεις ἐπισηφαλεῖς 36,054 δρ., διάφοροι λογαριασμοὶ 478,668 δρ.— Ἡ μὲν σχέσις τοῦ ἐν τοῖς ταμείοις τῆς τραπεζῆς μεταλλικοῦ πρὸς τὸ παθητικὸν αὐτῆς, τὸ ἐν ὄψει ἀπαιτητῶν, εἶναι 37,20 τοῖς 0]0, ὁ δὲ τόκος τῆς προεξοφλήσεως 8 τοῖς 0]0.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, πρὸς ἃς ὀδηγοῦσιν οἱ ἐκτεθέντες τραπεζικοὶ συνδυασμοὶ κατὰ τὰς περὶ ὧν πρόκειται χώρας, πολλαὶ δύνανται νὰ ἀποτελέσωσι θέματα γενικωτέρας ἐρεύνης. Τοιοῦτοτρόπως ἡ μεταξὺ τοῦ ἐμπορικοῦ χαρτοφυλακίου καὶ τῶν δημοσίων χρεωγράφων ἐν τοῖς τραπεζικοῖς λ]μοῖς ἀναλογία διατελεῖ ὑπὸ ὄρους, τῶν ὁποίων ἡ σημαντικότης εἶναι ἀνεπίδεκτος ἀμφισβήτησεως. Ὑποθέσατε π. χ. πολιτείαν, ἧτις βλθμηδὸν ἀντικαθιστᾷ τὸ κοινὸν τῶν τῆς Τραπεζῆς ὀφειλετῶν! Τὸ πρὸς ἐκδοσιν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων προνόμιον εἶναι ἔτοιμον ὅπως ἀνοιξῆ τὴν ὀλισθηρὰν ὁδὸν τοῦ ὑπερβολικοῦ ἔρωτος τῶν Τραπεζῶν πρὸς τὰ δημόσια ταμεία, χωρὶς νὰ λείψῃ, ἐν περαιτέρω ἀμηχανίᾳ, καὶ ἡ χειραγωγία τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Τότε αἱ διαστάσεις τῶν κινδύνων καὶ τῶν παθημάτων ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς περιόδου, ἣν διατρέχει ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία.

Ἡ κατὰ χώραν σχέσις τῶν δανειστῶν καὶ τῶν ὀφειλετῶν τῶν Τραπεζῶν ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν λεπτομέρειαν, ἀξίαν πολλοῦ ἐν τῇ συγκρίσει διαφοροντος. Ὡς πρὸς τοὺς πρώτους ἡ ἀναλογία τῶν μεταλλικῶν ἀποταμιευμάτων πρὸς τὰ παθητικὰ τὰ ἐπὶ τῇ ὄψει ἀπαιτητᾶ, καὶ ὡς πρὸς τοὺς δευτέρους ὁ τόκος τῆς προεξοφλήσεως ἰδοῦ πῶς εἶχον κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν ἐτῶν 1876 καὶ 1877.

Τράπεζαι	Μεταλλικὸν ἀποταμίευμα	Τόκος
Ἀγγλική	48,04 τοῖς 0]0	2
Γαλλικὴ	68,74 » »	3
Γερμανικὴ	55,17 » »	4
Αὐστριακὴ	46,16 » »	4 $\frac{1}{2}$
Ἑλληνικὴ	37,20 » »	8

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου παρατηρεῖ τις ὅτι τὸ ὀσθενέστερον μεταλλικὸν ἀποταμίευμα συνδέεται πρὸς τὸν βαρύτερον τόκον. Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὴν Ἀγγλικὴν Τράπεζαν ἧτις δια-

τελεῖ εἰς ὄλως ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, αἱ λοιπαὶ ἀποτελοῦσι σταθερὰν τοῦ φαινομένου τούτου βεβαίωσιν. Συνάπτονται λοιπὸν καὶ δανεισται καὶ ὀφειλέται, ἵνα καθ' ὅσον οἱ πρῶτοι ἔχουσι ὀλιγωτέρας ἐγγυήσεις, κατὰ τοσοῦτον καὶ οἱ δεῦτεροι ἐκτοκίζονται πλειότερον.

ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΡΟΣΟΔΩΝ.

Ἄριθ. 114

Πρὸς τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν παρὰ Πλημμελειοθίκαις Κ. Κ. Εἰσαγγελεῖς.

Μεταξὺ τῶν διαφορῶν ἀδικημάτων, τὰ ὅποια ὁ νομοθέτης ἀνέθηκεν εἰς τὴν ἄγρυπνον τῆς Εἰσαγγελίας προσοχὴν, τὰ ἀφορῶντα τὸν δημόσιον θησαυρὸν ἀνήκουσιν εἰς σημαντικωτάτην τῆς πολιτείας ἐποψίν. Ὁ παρεμβάλλων ἀσεβῆ πρὸς τὴν ἱερότητα τῶν δημοσίων χρημάτων χεῖρα πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ὑπάρχει δύναμις ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἱκανή, ἂν ὄχι νὰ ἀποκόψῃ αὐτήν, τοῦλάχιστον νὰ τὴν στιγματίσῃ. Ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ἡ δικαιοσύνη καὶ οἱ κινουντες αὐτὴν εἶσθε ὑμεῖς.

Ἡ κατὰ τῶν δημοσίων χρημάτων ἐγκληματικὴ τάσις ἐμφανίζεται ὑπὸ ποικίλας ὄψεις, εἴτε ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ διαχειριστοῦ, εἴτε ἐκ τοῖς ἐννοίας τοῦ θεματοφύλακος. Ἐν τούτοις ἡ εἰδικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρόνοια περιορίζεται εἰς τὴν κατωτάτην τῆς διαχειρίσεως βαθμίδα, τοῦτέστι τοὺς τῶν δημοσίων προσόδων ἐνοικιαστάς. Ἴνα ἐννοήσῃ δέ τις τὴν σημασίαν τοῦ κατ' αὐτὰς παραπτώματος, ἀρκεῖ ἡ ἐπομένη σημείωσις τῶν ἀπὸ δημητριακῶν καρπῶν ἐλλειμμάτων τῶν ἐνοικιαστῶν κατὰ τινὰ ταμεῖα τῆς ἡμετέρας περιφερείας ἐν τῷ τελευταίῳ τῆς μέχρι τοῦδε ἐπισήμου οἰκονομικῆς ἐξακριβώσεως ἔτει 1869.

Ταμεῖα		Ταμεῖα	
Χαλκίδος	40 τοῖς 0]0	Λεβαδείας	28 τοῖς 0]0
Καρυστίας	40 » »	Φθιώτιδος	33 » »
Ἀιτικῆς	42 » »	Θήρας	43 » »
Μεγαρίδος	47 » »	Δωρίδος	45 » »
Λοκρίδος	48 » »	Παρνασίδος	50 » »
Κέας	22 » »	Νάρου	52 » »
Θηβῶν	23 » »	Σύρου	93 » »

Ἐὰν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξαιρέσωμεν ἀσῆμους τινὰς, ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν δημητριακῶν καρπῶν, περιοχὰς, κατὰ μέσον ὄρον τὸ τέταρτον σχεδὸν τῶν δημοσίων ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης χρημάτων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον καταβροχθίζεται ὑπὸ τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ συστήματος τῶν ἐνοικιαστῶν.

Βεβαίως πολλὰ αἷτια συντρέχουσιν εἰς τοιοῦτον ἀποτελεσμα, ὅπερ ἐν ἄλλοις τμήμασι τῆς ἐπικρατείας λαμβάνει πολλῶν ἔτι μείζονας διαστάσεις. Καὶ ὅμως ἡ χαλαρὰ καταδίωξις τῶν ἀδικημάτων τῶν ἐνοικιαστῶν ἀνήκει ἐν τοῖς πρώτοις. Ἐν τῇ συνήθει πρακτικῇ αἱ ἀμαρτίαι τῶν ἐνοικιαστῶν δὲν κρίνονται μεγάλης ἐντυπώσεως ἄξια. Ἄλλα ἐγκλήματα κινουσι πλειότερον τὸ διαφέρον τῆς ποινικῆς περιεργείας. Καὶ ὅμως δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ Κ.Κ. Εἰσαγγελεῖς διακινώσκουσι τὰς περαιτέρω συνεπείας ἐγκληματικῆς τάσεως, ἥτις ἔχει τόσον ἀπειλητικὸν χαρακτῆρα πρὸς τὴν κανονικὴν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας λειτουργίαν. Ἡ βεβαίωσις λοιπὸν καὶ ἡ καταδίωξις τῶν κατ' αὐτὴν παραβάσεων εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀξία προσοχῆς, ὅσον ἡ ἰδέα τῆς ἀτιμωρησίας καὶ τῆς ὑπεκφυγῆς ἐκ τῶν τοῦ νόμου συνεπειῶν εἶναι τὸ ἰσχυρότερον ἐλατήριον εἰς πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐγκλημάτων καὶ μάλ' ἔτι, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὴν ἐπιβάρυνσιν αὐτῶν.

Τοιούτῳτρόπως παρακαλῶ τοὺς Κ.Κ. Εἰσαγγελεῖς, ἵνα ζητήσωσι παρὰ τῶν ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ περιφερείᾳ αὐτῶν Κ.Κ. Οἰκονομικῶν Ἐφόρων καὶ Ταμιῶν πληροφορίας, σχετικῶς

πρὸς ἕκαστον τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν, ἐὰν ἐνοικιασταί, πόσοι καὶ ποιοὶ 1) ἠμέλησαν τὴν ἐπὶ τῶν ἀλωνίων (ὡς πρὸς τοὺς ἀραβοσίτους δὲ ἀμέσως μετὰ τὴν διὰ δοκιμῆς βεβαίωσιν αὐτῶν) τακτικὴν ἐκδοσιν τῶν διπλοτύπων, 2) ἐ-
 χαρακτήρισαν κτήματα ἐθνικὰ ἢ ἐθνικοιδιόκτητα ὡς ἰδιω-
 τικὰ, ἢ τὰ ἐθνικὰ ὡς ἐθνικοιδιόκτητα, 3) παρέλειψαν ὀ-
 λοτελῶς τὴν εἰς τὸ διπλότυπον ἐγγραφὴν τοῦ φόρου, ἢ
 ἐνέγραψαν ὀλιγώτερον ποσὸν τοῦ παραχθέντος καὶ κατα-
 μετρηθέντος καρποῦ, 4) ἐνέγραψαν εἰς τὸ διπλότυπον
 πλειότερον ποσὸν τοῦ παραχθέντος καρποῦ, 5) ἐξέδωκαν
 διπλότυπα μὴ συμφωνοῦντα πρὸς τὰ στελέχη αὐτῶν,
 6) εἰσέπραξαν καρποὺς κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοὺς φορολο-
 γουμένους.

Εὐθὺς μετὰ τὴν συλλογὴν τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν
 καὶ καθ' ὅσον αὐταὶ συγκεντροῦνται, θέλουσι προβῆ οἱ Κ.Κ.
 Εἰσαγγελεῖς εἰς τὴν δραστηρίαν καὶ αὐστηρὰν καταδίωξιν
 τῶν σχετικῶν πλημελημάτων δι' ἀμέσου κατὰ τὰς περιστά-
 σεις εἰσαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὸ ἀκροατήριον, ἐπιστατοῦντες,
 ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην παράβασιν, εἰς τὴν βεβαίαν ἰπο-
 νομίην τῆς κατ' αὐτὴν ἀρμοδίας πταισματοδικῆς δικαιοσύνης.
 Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ ἄρθρ. 71 τοῦ προμνησθέντος νόμου
 ἢ ἀνάκρισις τῶν ἀνωτέρω παραβάσεων ἐνεργεῖται, καὶ ἄνευ
 προηγουμένης εἰσαγγελικῆς παραγγελίας, παρὰ παντὸς ἀ-
 νακριτικοῦ ὑπαλλήλου, ἢ παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἐφόρου προσ-
 λαμβάνοντος ἀνακριτικὸν ὑπάλληλον, παρακαλῶ τοὺς Κ.Κ.
 Εἰσαγγελεῖς ἵνα ζητήσωσι καὶ περὶ τούτου πληροφορίας,
 ἐὰν τούτέστι ἐνηργήθησαν καὶ ὑπὸ ποίων τοιαῦται ἀνακρί-
 σεις, ὁποῖα δὲ ἢ ἐκβασίς αὐτῶν, παραγγέλλοντες συνάμα
 τὴν ταχεῖαν ἀποπεράτωσίν των.

Ἐνῶ αἱ κατὰ τὰς ἀπαριθμηθείσας περιπτώσεις, μέχρι
 500 πολλάκις δραχμῶν, γρηματικαὶ ποιναὶ ἔχουσί τι ἱκα-
 νῶς εὐαίσθητον διὰ τοὺς καταχρωμένους ἐνοικιαστὰς, μετὰ
 σταθερότητος ἐ. δικαιοσύνη ἐφαρμοζόμεναι, ὁ ὑπ' ὄψιν νό-
 μος δὲν ὤκνησε νὰ ἐπεκταθῆ καὶ εἰς μείζονα εἰς ποινικὴν

κλίμακα ἀξίαν ἰδιαιτέρας διὰ τοὺς ἐνοικιαστὰς ἐκτιμήσεως.
 Κατὰ τὰς ὑπ' ἄρ 2 — 5 περιπτώσεις ἐξομοιοῦται ὁ ἐνοι-
 κιαστής πρὸς ὑπάλληλον, καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 255 τοῦ Ποιν.
 Νόμου τιμωρεῖται μὲ εἰρκτὴν, α') ἐὰν παραμορφώνη ἐν γνώ-
 σει διὰ παραλείψεως, προσθήκης ἢ μεταβολῆς, ὅσα ἐγ-
 γραφα ἢ διομολογήσεις τῶν διαφορομένων χρεωστεῖ ὡς ἐκ
 τῶν καθηκόντων του νὰ συνθέτη, β') ἐὰν εἰς τὴν σύνθεσιν
 ταύτην ἀναζέρη πλαστὰ ἢ ὑποβολιμαῖα πρόσωπα ἢ ψευ-
 δεῖς χρόνου ἢ τόπου προσδιορισμοὺς, γ') ἐὰν βεβαιώνη καὶ
 ἐπιμαρτυρῆ ἐν γνώσει μὴ ἀληθῆ πράγματα ὡς ἀληθῆ.—
 Ἐὰν ἐπραξε ταῦτα διὰ νὰ περιποιήσῃ ὠφέλειαν ἀθέμιτον
 εἰς ἑαυτὸν ἢ εἰς ἄλλον τινα, διὰ νὰ βλάβῃ τὸ δημόσιον ἢ
 ὁπωσδήποτε ἰδιώτην, κατεγινώσκειται τότε ἢ ποινὴ τῶν
 προσκαίρων δεσμῶν.»

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαφορῶν τύπων τῆς πλαστογραφικῆς
 τοῦ ἐνοικιαστοῦ ἐνεργείας ὁ ἀναγόμενος εἰς τὰ πλαστὰ
 πρόσωπα δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ ἦττον οὐσιώδης.
 Ἐπειδὴ ὁ ἀπὸ 11 Ἀπριλίου 1867 ν. νόμος ἀπαλλάσ-
 σει τῆς εὐθύνης τοὺς καθυστεροῦντας ἐνοικιαστὰς, καθ' ὅσον
 προσάγουσιν οὗτοι διπλότυπα «περιβεβλημμένα τὰς νομί-
 μους διατυπώσεις, καὶ ὧν ἡ ἐκτέλεσις δὲν ἀεστάλη δι-
 καστικῶς» ὑπὸ τῶν φορολογουμένων, τὸ πονηρὸν συμφέρον
 ἐπενόησεν πολλαχοῦ τὴν τυπικὴν ἐκδοσιν εἰκονικῶν πρὸς
 ἀνύπαρκτα πρόσωπα διπλοτύπων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ
 ἐν λόγῳ σκοποῦ. Ἄλλ' ἢ καταδολίεσις τῆς νομοθεσίας
 ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρον ἐπὶ τοῦ προκειμένου κίνδυνον, πρὸς δὲ
 ἢ Εἰσαγγελικὴν προσοχὴν πρέπει νὰ ἀσχοληθῆ μετὰ δρα-
 τηριότητος ἐντεταμένης, καλοῦσα εἰς συνεργασίαν, διὰ πά-
 σης ἐπιστάσις, ὅλα τὰ ὄργανα τῆς ἀνακριτικῆς καὶ δικασ-
 τηρικῆς δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἔχω πᾶσαν βεβαιότητα εἰς τὴν διακρί-
 νουσαν τοὺς Κ.Κ. Εἰσαγγελεῖς εὐλάβειαν πρὸς τὸ ἱερώτα-
 τον καθήκον, ὅπερ ἢ πολιτεία τοῖς ἐνεπιστεῦθη, καὶ παρα-
 καλῶ, ἵνα ἄνευ ἀναβολῆς μοὶ ὑποβάλωσιν ἐκθεσιν τῆς ἐντός

τοῦ πρώτου τριακονθιμέρου καταβληθησομένης ἐνεργείας αὐτῶν μετὰ τῶν σχετικῶν ἀποτελεσμάτων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Ἰανουαρίου 1877.

Ὁ παρ' ἐφέταις Εἰσαγγελεὺς
Α. Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.

ΙΠΠΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Γράφων περὶ ἱππικοῦ, ἴσως ἐρωτηθῶ ἂν εἶμαι ἐξ ἐπαγγέλματος στρατιωτικός. Τὸ ἀκριβές εἶναι ὅτι, ὦν πολιτοστρατιώτης, ἔχω τὸ συμφέρον, ἵνα πληροφορηθῶ πόσους ἐν δεδομένη περιπτώσει δύναται νὰ διαθέσῃ ἵππεῖς καὶ ἵππους ἡ Ἑλλάς. Οἱ νομοθεταὶ καὶ οἱ κυβερνήται πράττουσιν· οἱ δὲ ὀπαδοὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀρέσκονται εἰς τὰ μαθήματά της.

Κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1876 ἡ ἱππικὴ δύναμις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας σύγκειται ἐκ 340 ἀνδρῶν καὶ 283 ἵππων. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἵππέα καθιστᾷ ὁ ἵππος, ἔπεται ἡ ὅτι ἐν τῇ ἀνωτέρω ἀριθμῆσει περιλαμβάνονται 57 ψευδοῖππεῖς, ἡ ὅτι διατίθενται οὗτοι ἐπ' ἀδείᾳ ἢ ἄλλῃ πεζῇ ὑπηρεσίᾳ. Πόσον μικροσκοπικὴ παρ' ἡμῖν ἡ δύναμις αὕτη, ἡ ὡς ἀστραπή εἰσχωροῦσα εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ ἐχθροῦ, ἡ προσβάλλουσα τὰ πλευρὰ τῆς παρατάξεώς του, ἡ διαρρηγνύουσα τὰς φελαγγὰς του καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ, ὑπὸ τὴν ἐνθουσιώδη τῶν ὄπλων κλαγγῇ, ἡ θνήσκουσα ἡ νικῶσα.

Ἄλλοτε αἱ Ἀθηναὶ παρέτασσαν 1,200 ἵππεῖς καὶ αἱ Θηβαὶ 5,000. Ποῦ εἶναι τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο ἱππικὸν τῆς

Ἀρχαϊκῆς Δημοκρατίας, τὸ ὅποιον ὁ Φιλοποίμην ἐκίνει ὡς ἓνα ἄνθρωπον, γίγαντα πολύπουν καὶ πολύχειρα; Ἡ τρέφουσα τοὺς ἵππους γῆ εἶναι ἡ αὐτὴ, καὶ αἱ γεννώσασιν τοὺς ἀνδρας μητέρες δὲν εἶναι στεῖραι. Μόνοι οἱ ἡγεμόνες τοῦ λαοῦ καθυστεροῦσι.

Ἐπολογιζομένης τῆς ὅλης κατὰ ξηρὰν στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς Ἑλλάδος εἰς 14,107 ἀνδρας, οἱ ἐν αὐτοῖς 283 ἵππεῖς εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀναλογίας, τὸ 50ον σχεδόν· ἐνῶ ἐν τῷ Ἰταλικῷ στρατῷ τοῦ 1871 ἐπὶ 384,078 ἀνδρῶν οἱ 19,679 εἶναι ἵππεῖς, ἦτοι τὸ 20ον περίπου. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ὁ κανὼν ἦτο 1 ἵππεὺς ἐπὶ 12 πεζῶν. Αἱ δὲ νεώτεροι τῆς Γερμανίας στρατιωτικαί, διὰ τῆς ἱππικῆς παρασκευῆς, πράξεις δεικνύουσι μίαν ἔτι τῆς Ἑ λ λ η ν ο μ α θ ε ί α ς ὄψιν, ἐξόχως πρακτικὴν.

Ἴδου πῶς διανέμεται ἡ ἐκ 340 ἀνδρῶν ὀνοματικὴ δύναμις τοῦ ἱππικοῦ τῆς Ἑλλάδος: 1) ἀξιωματικοὶ 23, ἦτοι 1 ἀντισυνταγματάρχης διοικητῆς, 1 μοίραρχος ὑποδιοικητῆς, 4 ἑταρχοὶ, 6 ὑπίταρχοι (ἐξ ὧν 1 ὑπασπιστής, καὶ 1 τῆς οἰκονομίας), 9 ἀνθυπίταρχοι (ἐξ ὧν 1 τῆς οἰκονομίας), 1 κτηνιατρός, καὶ 1 ὑπίατρος· 2) ὑπαξιωματικοὶ 64, ἦτοι 2 ἀνθυπασπισταί, 1 δόκιμος κτηνιατρός, 4 ἐπιλοχίαι, 4 σιτισταί, 13 λοχίαι, 32 δεκανεῖς, 4 σελοποιοὶ καὶ 4 πεταλωταί· 3) μουσικοὶ 20, ἦτοι 1 ἀρχιμουσικός, 1 μουσικός ἀ. τάξεως, 1 β' τάξεως, 1 γ' τάξεως, 3 δ' τάξεως, καὶ 13 σαλπικταί· 4) στρατιῶται 233.

Ἡ πρὸς συντήρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἱππικοῦ ἐνιαυσία δαπάνη, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀναλογούντος αὐτῷ μέρους τῶν γενικῶν τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως δαπανῶν, ἀνατιβάζεται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1876 εἰς δρ. 339,842, διανεμομένης ὡς ἐξῆς: α) εἰς μισθοὺς δρ. 134,000, ἦτοι ἀξιωματικῶν 64,000, ὑπαξιωματικῶν 27,000, στρατιωτῶν 46,000· β) εἰς ἀρτοδοσίαν 283 ἵππέων, πρὸς 27 ἡμερήσια καθ' ἕκαστον ἄνδρα λεπτά, δρ. 27,966 γ) εἰς ἵπποφορβήν, πρὸς 1,10 δρ. ἡμερησίως καθ' ἕκαστον ἵπ-

πον, δρ. 443,935· δ') εἰς ἱματισμὸν τῶν ἀνδρῶν, πρὸς δρ. 98,82 ἕκαστος ἵππεύς, δρ. 27,969· ε') εἰς ὄπλισμὸν δρ. 4,000· ζ') εἰς συντήρησιν ὄπλων, πρὸς 1 δρ. ἕκαστος ἵππεύς, δρ. 283· ζ') εἰς στρατωνισμὸν, πρὸς 7 δρ. ἕκαστος ἵππεύς, δρ. 1,981· η') εἰς συντήρησιν στρατωνισμοῦ, πρὸς 5 δρ. ἕκαστος ἵππεύς, δρ. 1,415· θ') εἰς ἀποσκευὰς (δερματίνας), πρὸς $4 \frac{1}{2}$ δρ. ἕκαστος ἵππεύς, δρ. 1,273· ι') εἰς ἀγορὰν 50 ἵππων δρ. 20,000. ια') εἰς ἵπποσκευὴν δρ. 3,000· ιβ') εἰς συντήρησιν ἵπποσκευῆς καὶ ἵπποστασιῶν, πρὸς δρ. 24 καθ' ἕκαστον ἵππον, δρ. 6,792· ιγ') εἰς συντήρησιν σαλπίγγων δρ. 200.

Καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ παρὸν· τὸ δὲ μέλλον, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ Θεὸς τοῦ πολέμου ἐπιφανῆ ἐπὶ τῶν ὀρίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἔχει ἀνάγκην ἰδιαίτερας μελέτης ἀπὸ τῶν ἐνόνητων πόρων τῆς ἐλευθερωμένης γῆς του. Ἐν πρώτοις ἐνδιαφέρει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφεθέντων ἵππέων, ἡ μέθοδος τῆς ταχείας συναθροίσεως αὐτῶν καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς λοιπῆς στρατολογικῆς συγκεντρώσεως, ἰδιαίτερος δὲ ἡ ἰκανότης τῶν ὑπαρχόντων ὑπαξιωματικῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ἀληθὲς φυτώριον τῶν ἀξιωματικῶν τῆς κατατισθησομένης ἵππικῆς στρατιᾶς, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐξέλθωσιν οἱ προωρισμένοι νὰ ὀδηγήσωσι, μίαν ἡμέραν, τοὺς διαδόχους τῶν πεντακισχιλίων τοῦ Ἐπαμινώνδα ἵππέων, τοὺς ὁποίους θὰ ὀργανίσῃ καὶ πάλιν ἡ Ἑλλάς σὺφρονοῦσα.

Πόθεν ὁμως οἱ ἵπποι, ὅταν ἡ ἀλλοδαπὴ κλείσῃ τὰς ἐμπορικὰς ἰδοὺς τῆς; Τὸ πεδινώτερον καὶ ἵππικώτερον μέρος τῆς Ἑλλάδος ἀφήκαν αἱ συνθήκαι τοῦ 1830 ἐκτὸς τῶν στενῶν ὀρίων αὐτῆς. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐπιθεωρήσωμεν τὰς ἐνδοτέρας εἰς ἵππους προμηθείας. Αἱ πληροφορίες τῆς καταστατικῆς συνδύαζονται πρὸς τὰς τῆς ἱστορίας. Οἱ ὑμνηθέντες ὑπὸ τοῦ Πινδάρου Βοιωτικοὶ ἵπποι, τὸ ἱππόδοτον τοῦ Ὀμήρου Ἄργος, ἡ Φθιώτις, ἡ Αἰτωλία καὶ ἡ Ἀχαΐα, ἡ Φωκίς καὶ ἡ Λοκρὶς, αἵτινες ἐχορήγουν τὸ Πελοποννησιακὸν

ἵππικὸν (Θουκιδίδης Β', θ'), ἰδοὺ πῶς συσχετίζονται πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν κατὰ τὸ 1864 δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον τῶν ἐν Ἑλλάδι ἵππων ἀπογραφῆν:

Νομοὶ	Ἴπποι	Πῶλοι	Νομοὶ	Ἴπποι	Πῶλοι
Ακαρνανίας καὶ Αἰτωλ.	20,437	3,882	Αρκαδίας	5,717	1,084
Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος	13,015	2,439	Αργολίδ. καὶ Κορινθ.	5,356	1,014
Αχαΐας καὶ Ἠλιδος	11,710	2,222	Εὐβοίας	3,508	679
Μεσσηνίας	9,735	1,847	Λακωνίας	3,347	630
Αττικῆς καὶ Βοιωτίας	9,714	4,938	Κυκλάδων	496	92
			Ὅλον ἵππων	83,111	Ὅλον πῶλων, 15,827

Κατ' ἐπαρχίας, αἱ σημαντικώτεραι, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ὠρίμους ἵππους, διατελοῦσιν ἐν τῇ ἐπομένῃ κλίμακι :

Ἐπαρχία	Ἴπποι	Ἐπαρχία	Ἴπποι
Βόνιτζης καὶ Ξηρομέρου	8,524	Βάλτου	2,926
Φθιώτιδος	6,047	Θηβῶν	2,838
Ἡλείας	5,664	Ἀττικῆς	2,759
Λοκρίδος	4,402	Μεσσηνίας	2,697
Πατρῶν	3,824	Γορτυνίας	2,267
Λεβαδείας	3,363	Λακεδαίμονος	2,254
Μεσολογγίου	3,278	Πυλίας	2,128
Τριγωνίας	3,412	Ὀλυμπίας	2,039

Ὅλον ἵππων 57,089

Μεθ' ὅλην τὴν ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1864 ἐπελθοῦσαν πιθανῶς αὐξήσιν τῆς ἀνωτέρω ἵππικῆς ἐν τῇ χώρᾳ προμηθείας, ἐννοῶ κατὰ πόσον αὕτη δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰς ἐν τῇ βορειοδυτικῇ Εὐρώπῃ μεγαλοπρεπεῖς ἵππικὰς παρασκευὰς. Ὅταν κατὰ τὴν 24 Νοεμβρίου 1863 ἡ Ἐθνικὴ τῶν Ἀθηνῶν Συνέλευσις διὰ τοῦ Π' νόμου τῆς διέλυε τὸ κατὰ τὴν Ἀργολίδα Ἴπποφόρβιον, εἰδείκνυεν οὐ μόνον κατὰ πόσον τὸ καταστρέφειν εἶναι εὐ-

κολώτερον τοῦ ὀργανίζεῖν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πολιτικῆς τῶν χρόνων προνοίας. Πόσον διαφέρει ἡ πρακτικὴ τοῦ παρά τὰς Ἄλπεις ἐγγυτέρου πρὸς τὰ ἡμέτερα Λαοῦ! Πρέπει νὰ ἴδῃ τις τὸν ἵππικὸν τῆς ὀρεινῆς ταύτης χώρας ὀργανισμὸν, ἵνα κρίνῃ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐθύνης. Ἀμφιβάλλω δὲ πολὺ ἂν αἱ μεγαλοπρεπέστεραι τῆς νεωτέρας Εὐρώπης μοναρχίαι δύνανται νὰ παρατάξωσι τελειότερους ἵππους καὶ ἵππεις ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ Ἑλβετικὴ Δημοκρατία ἐκγυμνάζει ἐντὸς τῶν πεδινῶν περιοχῶν τῆς.

Ἄλλ' ἡ ἰδέα δεῖται μείζονος ἐτι ἀναλύσεως. Ὑποθέτω ὅτι οἱ ἐν Ἑλλάδι ἵπποι ἀνέρχονται εἰς 90,000 περίπου τὸ εἰκοστὸν ἢ τὸ τριακοστὸν αὐτῶν, δηλαδὴ 4,500 ἢ 3,000, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἀνήκουσιν εἰς κυρίους, δυναμένους κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον νὰ ἀποτελέσωσι εἶδος τι ἵππικῆς τάξεως, ὑπὸ ὀργανισμὸν κανονικῆς κατὰ περιόδους ἐκγυμνάσεως, συγκεντρούμενοι ἐν ταῖς ἵππικωτέραις τῆς Ἑλλάδος περιοχαῖς. Ἡ ἐννοία τῆς ἵππικῆς ταύτης ἐθνοφρουρᾶς δὲν πρέπει νὰ ἀπομακρυνθῇ τῶν δεδοκιμασμένων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Ἑλλάδος περιστάσεων, ἐὰν πρόκειται ὅπως καὶ τότε νὰ ἐπιτύχη καὶ νῦν. Ὑπάρχει τι ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς δόξης, τὸ ὁποῖον ἡ πρακτικὴ τοῦ ἔθνους ζῶν ἀφῆκεν οὐσιωδῶς εἰς τοὺς σχολαστικὸς ἀγῶνας τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας. Πρέπει νὰ εἰσαχθῇ τοῦτο ἐν τῷ μεγάλῳ ἐθνικῷ χωνευτηρίῳ, καὶ ἡ πολιτικὴ νὰ μιμηθῇ τὴν χημείαν, νὰ ἀνεύρῃ δηλαδὴ τὸ αἰώνιον στοιχεῖον τῆς διαπλάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΑ.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς μεταξὺ τῶν τόπων συγκοινωνίας ἔσχε τοσαύτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν πνευμάτων συναντήσεως, ὅσον δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῆς συγκρίσεως ἀγρίων, διεσπαρμένων ἐντὸς δάσους ἀχανοῦς, πρὸς κατοίκους καλῶς ὀργανισμένης πόλεως.

Αἱ οἰκογενεακαὶ τῶν τελευταίων στέγαι συνάπτονται ὑπὸ μίαν, τρόπον τινά, τὴν τῆς πόλεως, τῆς ὁποίας ἡ ἐνότης, ἀπὸ ὑψηλοῦ σημείου θεωρουμένη, ἀποτελεῖ τὸ ἰδανικὸν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ἄρκει νὰ προσθήσῃ τις τὰς συνδεούσας τὰ διάφορα ταῦτα κέντρα γραμμὰς, ἵνα συλλάβῃ τὸ πληρέστερον σχέδιον τῆς μεγαλοπρεπεστερας ἐπὶ τοῦ πλάνητου ἡμῶν ἀνθρωπικῆς εἰκόνας. Ἐκ τῶν γραμμῶν τούτων ἀποτελεῖται ἡ ἱστορικὴ τῆς ταχυδρομίας ἀνάπτυξις. Ἀπαντῶμεν τὰ πρῶτα στοιχεῖα αὐτῆς ἐν τῇ Ἀσσυρίᾳ καὶ τῇ Περσίᾳ, τῆς ὁποίας ἀπεμνημόνευσεν ὁ Ξενοφῶν τὸν ἀριστον ταχυδρομικὸν ἐπὶ Κύρου ὀργανισμὸν. Ἡ Μακεδονικὴ περίοδος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔδωκε ἰδιαιτέραν ὠθησάν εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ ἀποτελεσθέντος ἀχανοῦς κράτους συγκοινωνίαν. Ἡ δὲ ἐπελθοῦσα Ρωμαϊκὴ κοσμοκρατορία ἔθεσε σταθερώτερα θεμέλια συνδέσμου, τὸν ὁποῖον ὁ μεσαιῶν μετεβίβασεν εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν· χωρὶς ἀφ' ἑτέρου, ἐκ τῆς ἱστορικῆς ταύτης διαδοχῆς, νὰ λησμονηθῇ τὸ ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῶν πραγμάτων ἐν Μεξικῷ, πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, καταρτισθὲν τέλειον πεζικῆς ταχυδρομίας σύστημα, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ διαταγαὶ τῆς κυβερνήσεως διέτρεχον ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἀποστάσεις 400 μέχρι 200 μιλίων.

Ἀπὸ τῆς διοικητικῆς μέχρι τῆς δι' ὅλον τὸν κόσμον ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας, μεγίστη ἀπετελέσθη ἐν τῇ

νεωτέρα κοινωνία πρόδος ἄς παρακολουθήσωμεν τὰ κατὰ τόπους φαινόμενα αὐτῆς, ὅπως ἐξ·κριβώθησαν ἐν ταῖς τελευταίαις ἀπογραφαῖς (1875) τῶν διαμειφθεισῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐπιστολῶν, ἐφημερίδων κλπ. Ἡ ὅλική τούτων ποσότης ὑπολογίζεται εἰς ἑκατομμύρια 4,567 $\frac{8}{10}$, καὶ διανέμεται κατ' ἐπικράτειαν ὑπὸ τοῦ κ Neumann-Spallart ὡς ἐξῆς εἰς ἑκατομ.

Ἐπικράτεια	Ἐπιστολαὶ καὶ δελτάρια	Ἐφημερίδες ἔντυπα καὶ δείγματα	ὅλον
Μεγάλη Βρετανία	1,099.8	279.7	1,379.5
Γερμανία	643.2	492.0	1,135.2
Γαλλία	366.5	352.9	719.4
Αὐστρο-Οὐγγαρία	285.2	120.0	405.3
Ἰταλία	119.5	119.7	239.2
Βέλγιον	68.4	100.0	168.4
Βλβετία	73.0	67.2	140.2
Ρωσσία	64.8	45.3	110.1
Ὁλλανδία	55.2	36.1	91.3
Ἰσπανία	80.6	4.6	85.2
Δανιμαρκία	20.9	20.7	41.6
Σουηδία	24.0	1.3	25.3
Νορβηγία	10.0	—	10.0
Λουξεμβούργον	2.8	2.1	4.9
Ἑλλάς	3.0	1.4	4.4
Ρουμανία	2.5	1.7	4.1
Τουρκία	2.4	1.3	3.7
Ὅλον	2,921.8	1,646.0	4,567.8

Κατὰ τὸν πίνακα τοῦτον ἡ μείζων ἔνστασις τῆς πνευματικῆς σογκοινωνίας ἀπαντᾶται ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἡ ἐλάσσων ἐν Τουρκίᾳ. Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἡ Ἑλλάς προίσταται τῆς Ἀνατολῆς· ἐνῶ τὸ Ἑλληνικὸν ταχυδρομεῖον διεβίβασε 3 ἐ-

κατομ. ἐπιστολῶν, τὸ Ρουμουνικὸν περιωρίσθη εἰς 2 $\frac{1}{2}$ ἐκ. καὶ τὸ Τουρκικὸν εἰς 2 $\frac{1}{10}$ ἐκ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ προϊόντα τῆς τυπογραφικῆς σογκοινωνίας, ἐνόμζον τὴν Ἑλλάδα τόπον πολυγραφώτερον. Ἴδου πῶς ἀκριβέστερον ἐν ἔτει 1875 ἔχουσι τὰ κατ' αὐτὴν: 2,318,878 ἐπιστολαί, 1,425,582 ἐφημερίδες καὶ ἔντυπα, 670,914 ἐπίσημα ἔγγραφα, φάκελλοι καὶ δέσμαι, ὅλον 4,415,375.

Ἐκ τῶν 2,921 $\frac{8}{10}$ ἐκ. ἐπιστολῶν τοῦ 1874 ἀναλογουσι πρὸς ἕκαστον μὲν Εὐρωπαῖον 9 $\frac{7}{10}$ ἐπιστολαί, ἰδιαιτέρως δὲ πρὸς ἕκαστον Ἀγγλὸν 34.5, Ἑλβετὸν 27.3, Γερμανὸν 15.3, Ὁλλανδὸν 14.6, Λουξεμβούργιον 14.2, Βέλγον 13.0, Δανὸν 11.7, Αὐστριακὸν 10.6, Γάλλον 10.2, Νορβηγὸν 5.6, Σουηδὸν 5.5, Ἰσπανὸν 4.8, Ἰταλὸν 4.5, Οὐγγρον 4.4, Ἑλληνα 2.1, Ρῶσον 0.8, Ρουμουνον 0.5, ὑπήκοον τῆς Τουρκίας 0.2. Ἡ ἀνωτέρω κατάταξις μαρτυρεῖ ἐκ τῆς ἐπόψεως τοῦ πληθυσμοῦ τὴν ἐν ἑκάστη χώρᾳ λειτουργίαν τῆς ταχυδρομικῆς μηχανῆς. Ἐὰν τὰ πρωτεῖα καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ γενικοῦ ἀριθμοῦ καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἀναλογίας τῶν ἐπιστολῶν ἀνήκουσι πάντοτε εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὰ δευτερεῖα ὅμως, ἐκ τῆς πρώτης εἰς τὴν ἑτέραν ἐποψιν, μεταβαίνουσιν ἀπὸ τῆς μεγάλης Γερμανίας εἰς τὴν μικρὰν Ἑλβετίαν, καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ τῆς σογκρίσεως ἡ Γαλλία ἀπὸ τρίτη μεταπίπτει εἰς ἐνάτην. Ἀφ' ἑτέρου ἀξιοπαρατήρητος ὁ προβιθασμὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστολογραφίας· εἶναι τριπλασία σχεδὸν τῆς Ρωσσικῆς, πλέον ἢ τετραπλασία τῆς Ρουμουνικῆς, καὶ πλέον ἢ δεκαπλασία τῆς Τουρκικῆς. Ἐχει τι λοιπὸν ἡ κίνησις τοῦ πνεύματος ἐνδεικτικὸν μεταξὺ τῆς Ρωσσικῆς καὶ Τουρκικῆς αὐταρχίας· ἀφ' ἑνὸς, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἀφ' ἑτέρου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν τῇ τελευταίᾳ δεκαετίᾳ ταχυδρομικὴν εἰς ἐπιστολάς ἀνάπτυξιν, οἱ ἐπόμενοι εἰς ἑκατομμύρια ἀριθμοὶ ἱκανῶ· ὀμιλοῦσι μεταξὺ τῶν ἐπομένων ἐπικρατειῶν :

Ἐπικράτεια	1865	1870	1875
—	—	—	—
Ἄγγλία	720	990	1400
Γερμανία	228	582	643
Ἀύστρο-Οὐγγαρία	120	269	285
Ἑλβετία	37	56	73
Βέλγιον	34	64	68
Ἑλλάς	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{3}{10}$	2 $\frac{1}{10}$

Ὁ πίναξ μαρτυρεῖ ὅτι ἡ γενναιοτέρα ἀνάπτυξις συνέβη ἐν Γερμανίᾳ, καθ' ἣν ἡ ἐπιστολογραφία σχεδὸν ἐτριπλασιάσθη. Ἀκολούθως ἔρχεται ἡ Ἀύστρο-Οὐγγαρία, καθ' ἣν ἡ ἐπιστολογραφία ὑπερδιπλασιάσθη. Διπλασιασμός αὐτῆς ἀπαντᾶται ἐν τῇ Βελγικῇ, κατόπιν δὲ ταύτης ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ Ἀγγλικὴ ἐπιστολογραφία ἔρχεται τελευταία εἰς τὴν ἀναλογίαν τῆς ἀναπτύξεως. Σημεῖον ὅτι τὸ κενὸν ἐν ταῖς διαφόροις φάσεσι τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας δὲν εἶναι ἀπανταχοῦ τὸ αὐτό· ἀλλὰ ποῦ μὲν μῖζον, ποῦ δὲ ἔλασσον, ἵνα ἀνάλογος ἦ καὶ ἡ πρὸς πλήρωσιν αὐτοῦ ὁρμή.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

Ἐπειδὴ ἐν ταῖς δεσποτικαῖς χώραις ἡ αὔριον ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὸν δυνάστην κύριον ἢ τὸν δυναστευόμενον δοῦλον, ἡ πείρα ἀποδεικνύει ὅτι τὸ παρὰ τῷ τελευταίῳ οἰκονομικὸν πνεῦμα διατελεῖ οὐσιωδῶς ἐν τῇ σμικροτάτῃ αὐτοῦ ἀναπτύξει. Ὅποιον ἰῶ ὄντι ἔχει συμφέρον νὰ ἀποταμιεύσῃ τις διὰ τὸ μέλλον ἐνώπιον τῆς καταβρχυθιζούσης τοῦ δεσποτισμοῦ ὀρέξεως; Τὸ ἄλλο ἄκρον ἀπαντᾶται ἐν ταῖς ἐλευθέραις χώραις. Ἐν αὐταῖς ὁ πολίτης εἶναι κύριος

ἑαυτοῦ, ὑπολογίζει δὲ καὶ τὸ ἀπώτατον αὐτὸ μέλλον. Οἱ αἰῶνες συνδέονται πρὸς ἀλλήλους διὰ τοῦ ἰσχυροῦ βραχίονος τοῦ ἐλεθέρου ἐγὼ, καὶ αἱ ἀποταμιεύσεις τῆς φιλοπονίας συγκεφαλαιοῦνται ἐντὸς τοῦ ὁσημέραι εὐρυνομένου ἐθνικοῦ πλοῦτου.

Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων τῆς ἱστορικῆς γραμμῆς, τὴν ὁποίαν διατρέχει ἡ οἰκονομικὴ ἀνθρωπότης, ὑπάρχουσι διάφοροι σταθμοί, τοὺς ὁποίους χαρακτηρίζει ἡ πρὸς τὸ ἐν ἢ τὸ ἕτερον ἄκρον προσέγγισις. Πόση ποικιλία ἐν τοῖς σταθμοῖς τούτοις, ἀπὸ τῆς καθαρᾶς μοναρχικῆς περιόδου μέχρι τῆς συνταγματικῆς, δι' ὅλων τῶν λεπτῶν παραλλαγῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἐν γένει κοινωνικῶν περιστάσεων! Ἄρκει νὰ διαχαράξῃ τις τὴν γραμμὴν ταύτην κατὰ τοὺς διαφόρους σταθμοὺς τῆς, ἵνα συλλάβῃ τὴν ἐν τῇ συνεχείᾳ τῶν χρόνων καὶ τῶν τόπων ὁρῶσαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ζωὴν. Ὁ οἰκονομικὸς αὐτῆς χαρακτήρ εἶναι ἡ θάσις. Θὰ φέρω τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τῶν ἀποταμιεύσεων τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ, διότι ν-μίζω ὅτι ὅπου ὁμιλοῦσιν οἱ μεγάλοι ἀριθμοί, ἐκεῖ μᾶλλον ἀκούεται ἡ πρακτικὴ τῶν αἰῶνων φωνή.

Ἐν τῇ προκειμένῃ μελέτῃ δύο κυρίως πληθυσμοὺς ἔχω ὑπ' ὄψιν. Ἀμφότεροι ἀνίκουσιν εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα κατὰ τὰς μᾶλλον προσφάτους τοπικὰς ἀπογραφὰς. Ὁ μὲν περιλαμβάνει 188,827,914 ἀνθρώπους, αὐτοκρατορικοῦς, μοναρχικοῦς ἢ συνταγματικούς· ἡ δημοκρατία παρ' αὐτῷ εἶναι ἐξαίρεσις, ἡ μικρὰ ἢ ὀλιγογρόνιος. Ὁ δὲ περιλαμβάνει 9,337,026 καθαρὸς δ-μ-κράτας. Σμειωτέον ὅτι ὁ πρῶτος ἀνήκει εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ὁ δεῦτερος εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Βεβαίως εἶναι περίεργον νὰ μάθῃ τις μέχρι πόσου ἀναβαίνουν αἱ ἐν τοῖς λαϊκοῖς ταμιευτηρίοις ἐξακριβωθεῖσαι τελευταῖον οἰκονομίαι τῶν δύο τούτων πληθυσμῶν.

A'. πληθυσμὸς	6,348,312,634	νέαι δραχμαί.
B' »	4,057,664,036	» »

Ἡ ἀναλογία τοῦ ποσοῦ τούτου πρὸς ἕκαστον ἄτομον τῶν δύο πληθυσμῶν θὰ προξενήσῃ βαθυτάτην ἐκπληξιν, διότι ἀπὸ 34 δραχμῶν ἐν τῷ αὐτοκρατορικο-μοναρχικο-συνταγματικῷ πληθυσμῷ, ἀναβαίνει εἰς 434 ἐν τῷ δημοκρατικῷ!

Βεβαίως πολλὰ αἷτια δυνανται νὰ ὑπολογισθῶσι τοῦ φαινομένου τούτου. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναντιρρήτως λειτουργεῖ ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις, ἡ οἰκογενειακὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνατροφή, τὸ κοινωνικὸν παράδειγμα, ἡ συνέχεια τοῦ πρακτικοῦ πνεύματος κλπ. Ἀλλ' ἐπὶ ὄλων προίσταται τὸ ἐκ τῆς πολιτείας φρόνημα. Αὐτὸ δίδει τὸν γενικὸν τόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, εἰς τὰς ιδέας, εἰς τὰ συμφέροντα. Ὅταν ἕκαστος νομίζῃ ἑαυτὸν, καὶ πράγματι εἶναι συνάμα ἀληθῆς ὑπήκοος καὶ ἀληθῆς ἄρχων, τότε, διὰ τοῦ πανισχύρου τῆς πολιτείας μοχλοῦ, ἡ μετεωρίζονται αἱ ἠθικαὶ τοῦ ἀρχαῖ ὅπως ἀτενίσωσι τὴν δυνατὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τελειότητα, ἡ συντρέβονται ἐπὶ τοῦ ἀποθράσματος τῆς ποταποτέρας ἀθλιότητος. Θέλετε νὰ δοκιμάσητε τὸ ὕδωρ ὀρεινῆς λίμνης, ἂν δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἐπὶ τῶν ἐξωθεν ἀύχμηρῶν πεδιάδων εὐεργητικὸν ποταμὸν ἢ καταστρεπτικὸν χεῖμαρρον; Ἀνοίξατε διέξοδον.

Κατὰ μέρος τιθεμένων τῶν λοιπῶν ἀποτελεσμάτων, ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος τῶν λαϊκῶν ἐν τοῖς ταμειωτηρίοις οἰκονομιῶν, αἱ ἐπόμεναι εἰδικώτεραι συγκρίσεις συμπληροῦσι τὴν μελέτην. Δανείζομαι τοὺς ἀριθμοὺς ἐκ τελευταίας δημοσιεύσεως τοῦ Καταστατικοῦ Τμήματος τοῦ Ἐπιπουργείου τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Casse di Risparmio 1870—72». Ἡ κατωτάτη βαθμὶς ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ πρὸς ἕκαστον κάτοικον ὑπολογίζεται νέα δραχμὴ ἀποταμιευμένη. Ἡ ἀνωτάτη βαθμὶς ἀνήκει εἰς τὴν Ροδόνησον (Rhode Island) τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ κατ' ἄτομον ἀποταμίευσις ἀναβαίνει εἰς 1139 νέας δραχμάς. Κατόπιν αὐτῆς ἔρχεται ἡ ἐν Μασαχουσέτῃ ἀποταμίευσις 737 ν. δρ. κατ' ἄτομον, ἡ ἐν

Κονεκτικούτῃ, 713 δρ., ἡ ἐν Καλιφορνίᾳ 596 δρ., ἡ ἐν Χαμπσίρῃ 482 δρ., ἡ ἐν Νέα Ὑόρκῃ 346 δρ., ἡ ἐν Μαϊνῇ 278 δρ., ἡ ἐν Νέα Ἰέρσεῦ 178 δρ.

Ἡ κατωτάτη τῶν εἰρημένων ἐν Ἀμερικῇ ἀποταμιεύσεων εἶναι μείζων τῆς ἀνωτάτης ἐν Εὐρώπῃ ἀπαντωμένης ἐντὸς τῶν ἐλευθέρων τῆς Γερμανίας πόλεων, Ἀμβούργου, Βρέμης καὶ Λυβέκης, καὶ ὑπολογιζομένης κατ' ἄτομον εἰς 137 ν. δραχμάς. Ἡ Δανιμαρκία καὶ ἡ Ἑλβετία ἔρχονται κατόπιν, ὑπολογιζομένης τῆς κατ' ἄτομον λαϊκῆς ἀποταμιεύσεως εἰς 121 ν. δραχμάς ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εἰς 108 ἐν τῇ δευτέρᾳ. Εἶναι περίεργος κατὰ τὴν κυρίαν τῆς προκειμένης μελέτης βάσιν ἡ μεταξὺ τοῦ Ρωσικοῦ καὶ τοῦ Παππικοῦ αὐτοκρατορισμοῦ συγγένεια, ὅσον ἀφορᾷ τὸ φαινόμενον τῶν λαϊκῶν ἀποταμιεύσεων. Τὴν μίαν, ὡς εἶδομεν, δραχμὴν τῆς Ρωσικῆς κατ' ἄτομον ἀποταμιεύσεως παρακολουθοῦσιν αἱ 10 δρ. τῆς ἐν Βελγίῳ, αἱ 13 τῆς ἐν Βαυαρίᾳ, αἱ 15 τῆς ἐν Γαλλίᾳ, αἱ 17 τῆς ἐν Ἰταλίᾳ. Ἡ τοῦ προτεσταντισμοῦ ἔποψις, δι' ὅλης τῆς διδομένης εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν ἐντάσεως, παριστᾷ τοὺς ἐξῆς ἀριθμοὺς, ἐπὶ τῆς κατ' ἄτομα λαϊκῆς ἀποταμιεύσεως: Πρωσσία 33 δρ., Σουηδία 39 δρ., Ὀλδεμβούργον 39 δρ., Μεκλεμβούργον 48 δρ., Ἀγγλία 50 δρ., Σαξωνία 64 δρ., Νορβηγία 74. Ἐὰν εἰς τὰ ἐξαγόμενα ταῦτα προσθέσωμεν καὶ τὰ προεξηρημένα ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων τῆς Γερμανίας πόλεων, τῆς Δανιμαρκίας καὶ τῆς Ἑλβετίας, ὡς καὶ τὰ τῆς Ἀμερικῆς, δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν γενικὴν τινα ιδέαν περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας. Ὅσον οἱ λαοὶ μεταβαίνουσιν ἀπὸ τῆς περιόδου τῆς κηδεμονείας, εἴτε τῶν συνειδήσεων εἴτε τῶν πράξεων τῶν πολιτικῶν, εἰς τὴν περίοδον τῆς τελειουργοῦ χειραφετήσεως, τόσον καθίστανται μᾶλλον πρὸς ἑαυτοὺς ὑπεύθυνοι καὶ ἐπιτείνουσι τοὺς ἐπὶ τὸ μέλλον ὑπολογισμοὺς των. Μεταξὺ τῶν πολλῶν κατ' αὐτοὺς ἐπιτυχῶν συμπτωμάτων, ἡ λαϊκὴ οἰκονομία ἀποτελεῖ ἐκφραστικωτάτην εἰκόνα τῆς ἐθνικῆς ζωῆς.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΤΟΜΩ.

<i>Φυλ. 37ον Μάρτιος 1876.</i>	Σελ.
1. Καλλιέργεια τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς	3
2. Ὑπερτικὴ Βιομηχανία	11
3. Περὶ Κυβείας ὑπὸ τοῦ κ. Α. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ	20
4. Παιδικὸι Κῆποι	34
5. Ἔργασίαι τοῦ Ἀρείου Πάγου	37
6. Σχέδιον ἐπὶ τῶν Δανείων τοῦ 1824 καὶ 1825	42
7. Ἐμποροὶ τῶν ὁδῶν (Γυρολόγοι)	47
<i>Φυλ. 38ον Ἀπρίλιος 1876.</i>	
8. Νομισματικὸν Μέλλον	49
9. Πολιτικὴ τοῦ Ἐμπορίου ὑπὸ τοῦ κ. Ι. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΥ	54
10. Ἑλληνο-Αἰγυπτιακὰ καὶ Βυζαντινὰ Δανειστικὰ Ὁμόλογα ὑπὸ τοῦ κ. Α. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ	68
11. Διατίμησις τοῦ Τόκου	70
12. Σμυρναϊκὸν Ἐμπόριον	77
13. Φορολογία τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς	81
14. Ἡ ἐν Ἀθήναις Πτωχοκομία	91
15. Ἀποταμιεύσεις καὶ Καταναλώσεις	94
<i>Φυλ. 36ον Μαῖος 1876.</i>	
16. Εἰσαγωγή Σιτηρῶν ἐν Ἑλλάδι	97
17. Ἀττικὸν Μεταλλικὸν Δίκαιον ὑπὸ τοῦ κ. Ι. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΥ	102
18. Μέση Ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι	114
19. Ἡ ἐν Ἑλλάδι Λαθρεμπορία	119
20. Διοικητικὸς τῆς Ἑλλάδος Ὄργανισμός πρὸ τοῦ 1821	122
21. Τελωνιακαὶ Εἰσπράξεις	136
22. Πῶς σχηματίζονται αἱ πόλεις	142
<i>Φυλ. 40ον Ἰούλιος 1876.</i>	
23. Κατωτάτη Διεθνὴς Πίστις	145
24. Ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν Ἐμπόριον ὑπὸ τοῦ κ. Ι. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΥ	154
25. Δασοφυτεῖαι ἐν Ἑλλάδι	170
26. Ἑλληνικὴ Σμύρις	176
27. Ἐκπαίδευσις, Ἐκκλησία καὶ Δικαιοσύνη	182
28. Ὅτι μόνος ὁ Σοφὸς Πλοῦσιος, ἐκ τῶν τοῦ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ	185
29. Αἰγυπτιακὰ Δάνεια	189

<i>Φυλ. 41ον Ἰούλιος 1876.</i>	Σελ.
30. Ἐλλείμματα Ἑλληνικῶν Προϋπολογισμῶν	193
31. Οἱ Νεοσμυρναῖοι τοῦ 1827	197
32. Ναοὶ τῆς Θέμιδος ἐν Ἑλλάδι	202
33. Κεφάλαια καὶ Ἐπιχειρήσεις	208
34. Γεωργικαὶ Μέθοδοι	212
35. Πολυτεχνικὸν τῆς Ἑλβετίας Σχολεῖον	218
36. Εἰσαγγελικὴ περὶ τῶν Ἀηθλίκων Πρόνοια	221
37. Ὄργανισμός Ἀστυκῶν Δήμων ἐν Πρωσσίᾳ	226
38. Βιομηχανία διὰ πολλοὺς καὶ δι' ὀλίγους	230
39. Ἀπόστρατοι Ναυτικοὶ Ἀξιωματικοὶ	235
40. Νεωτέρα Ποιμενικὴ	238
<i>Φυλ. 42ον Αὐγουστος 1876.</i>	
41. Φόρος ἐπὶ τοῦ Εἰσοδήματος	241
42. Νομισματικὸν τῆς Ἑλλάδος Παρὸν ὑπὸ τοῦ κ. ΑΡ.	256
43. Τουρκικὴ Καταστατικὴ	269
44. Ἑλληνικοὶ Γάμοι	272
45. Ἐστιατόρια τοῦ λαοῦ ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Γ. ΣΚΟΥΖΗ	277
46. Ἀπὸ Κληροδοτημάτων Ὑποτροφίαι	283
47. Δημόσιαι Δαπάναι	286
<i>Φυλ. 43ον Σεπτέμβριος 1876.</i>	
48. Σχολὴ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν	289
49. Κοινωνικημονικαὶ καὶ Κοινωνικαὶ Θεωρίαι τῶν νεωτέρων ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Π. Εὐταξίου	295
50. Ἑλλὰς καὶ Πορτογαλλία	318
51. Δημόσια Ἔργα ὑπὸ τοῦ κ. ΑΡ.	322
52. Ἐπαρχιακοὶ Σιδηρόδρομοι	326
53. Δημόσιαι Εἰσπράξεις	330
54. Ἀργυροῦν Νόμισμα	334
<i>Φυλ. 44ον Ὀκτώβριος 1876.</i>	
55. Ναυτικὴ Ἑλλὰς τοῦ 1874	337
56. Οἰκονομικὴ Ἐφημεροσμένη	342
57. Κωλύματα πρὸς Γάμον ὑπὸ τοῦ κ. ΑΡ.	345
58. Στρατιωτικὴ Θνησιμότης	354
59. Γαιοκτῆται Ἕλληνες καὶ Ἀγγλοὶ	357
60. Ὄργανισμός Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων	358
61. Καλλιέργεια τῆς Γῆς πρὸ τοῦ 1821	363
62. Νομισματικὴ Ἔρις	366
63. Εἰσαγγελικὴ περὶ Πτωχεύσεων Πρόνοια	370
64. Στασιμότης τοῦ Γαλλικοῦ Πληθυσμοῦ	376
65. Τηλεγραφικὴ τῆς Ἑλλάδος Συγκοινωνία	382

<i>Φυλ. 45ον Νοέμβριος 1876.</i>		Σελ'
66.	Οικονομικά τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας	385
67.	Πραγματοποιήσις τῆς ἐν Ἑλλάδι Σιδηροδρομίας ὑπὸ τοῦ κ. Η. Ν. ΣΤΡΟΥΜΠΟΥ	390
68.	Γερμανοὶ ἐν Ρωσσίᾳ	403
69.	Διπλασιασμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πληθυσμοῦ	406
70.	Στοιχεῖα Πλουτολογίας Θεωρητικῆς καὶ Πρακτικῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ξ. ΖΥΓΟΥΡΑ	412
71.	Τιμαὶ τροφίμων ἐν Ἑλλάδι	421
72.	Μελιτοπαραγωγή	423
73.	Ἡ Ἔργασία ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν ὑπὸ κ. Ν. Ι. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗ	425
<i>Φυλ. 46ον Δεκέμβριος 1876.</i>		
74.	Παγίωσις τῶν Δανείων τοῦ 1824 καὶ 1825	433
75.	Οἰκονομολογικαὶ Ἀρχαὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ι. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗ	440
76.	Ἔργατικὸν ἐν Παρισίοις Συνέδριον	450
77.	Περὶ τῶν Τροχιαστῶν Ὁδῶν παρὰ τοῖς Ἀρχαίοις Ἕλλησι ὑπὸ τοῦ κ. Α. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ	455
78.	Ἑλληνικὴ καὶ Ρουμουνικὴ Εἰσαγωγή	475
79.	Ἑλληνικαὶ Παρασκευαί	478
<i>Φυλ. 47ον Ἰανουάριος 1877.</i>		
80.	Κεντρομῶλος Τιμὴ	481
81.	Περὶ τῶν Τροχιαστῶν Ὁδῶν παρὰ τοῖς Ἀρχαίοις Ἕλλησι ὑπὸ τοῦ κ. Α. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ	484
82.	Ἔργασίαι τῆς Δικαστικῆς Ἐξουσίας	497
83.	Οἰκονομολογικαὶ Ἀρχαὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ι. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗ	500
84.	Ὁφειλέται τοῦ Δημοσίου	509
85.	Ἐμπορικὴ Κυβεῖα καὶ Κερδοσκοπία ὑπὸ τοῦ κ. Ν. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗ	520
86.	Παγκόσμιος Σιδηροδρομία	525
<i>Φυλ. 48ον Φεβρουάριος 1876.</i>		
87.	Ἑλληνικὰ Καθυστεροῦντα	529
88.	Οἰκονομολογικαὶ Ἀρχαὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ι. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗ	537
89.	Ἐπισῳρευσις Κεφαλαίων ὑπὸ τοῦ ΙΔΙΟΥ	544
90.	Τραπεζολογία	553
91.	Ἐνοικιασταὶ Δημοσίων Προσόδων	558
92.	Ἴππικὸν τῆς Ἑλλάδος	562
93.	Ἑυρωπαϊκὴ Ταχυδρομία	567
94.	Δημοκρατικὴ Οἰκονομία	570